

Metsähallituksen luonnonsuojelu Vuosikertomus 1999

Toim. Marja Hokkanen ja Anu Vauramo

ISSN 1235-8983

ISBN 952-446-183-8 (nidottu)

ISBN 952-446-184-6 (URL: <http://www.metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/b55.pdf>)

Oy Edita Ab
Helsinki 2000

Kansikuva: Majava. Jari Kostet.

© Metsähallitus 2000

ESIPUHE

Tulosalueemme toiminta-ajatus kirkastui vuoden 1999 aikana samalla kun luontopalvelukokonaisuuteen pohjautuva toimintamalli ajettiin kunnolla käytäntöön. Toimintamme peruspilareiksi valettiin jo vuonna 1998 perinteiset luonnonsuojelutehtävät ja yhteiskunnalliset virkistyspalvelut sekä niitä täydentävä asiakaspalvelu. Nämä ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen pääosin rahoittamat, aiemmin erilliset tehtäväkokonaisuudet niveltäytyivät toisiinsa ja täydentävät toiminnallisesti toisiaan. Uusi toimintamalli lisää tehokkuutta, joustavuutta ja asiakaslähtöisyyttä. Tavoitteenamme on säilyttää vastuullemme uskotun kansallisomaisuuden ja muiden alueiden luonnonarvot. Tarjoamme samalla kansalaisille luontoa koskevaa tietoa ja mahdollisuuksia luonnossa virkistäytymiseen luonnonarvoja vaarantamatta.

Vaikka uskomme itse uuden toimintamallin erinomaisuuteen, meillä on vielä paljon tekemistä sidosryhmätyön ja viestinnän saralla, jotta myös asiakkaat, kansalaiset ja päättäjät ovat työmme tuloksista yhtä vakuuttuneita ja kokevat saavansa toiminnastamme haluamansa hyödyn tai lisäarvon. Tuoreet tutkimustulokset kansalaisten maksuhalukkuudesta antavat ilahduttavasti osviittaa siitä, että kansalaiset olisivat valmiita lisäämään yhteiskunnan panostusta luonnonsuojelu- ja retkeilyalueiden hoitoon. Jokamiesretkeilijöiden asiakastytyväisyydestä kertoo myös Suomen Ladun Metsähallitukselle 1999 myöntämä Suomen Liikuttaja -tunnustus.

Perinteiset luonnonsuojelutehtävät ovat laajentuneet sekä asiantuntijatehtäviksi alueiden käytön suunnittelussa, luonnonvara- ja alue-ekologisessa suunnittelussa suojelualueiden ulkopuolella että vastuulajien suojeluksi koko maassa. Kokonaisvaltainen alueellinen tarkastelu, lajikohtainen valtakunnallinen koordinointi ja kestävä kehityksen eri osien yhteensovittaminen edistävät kaikki suojelualuejärjestelmän tehoa ja tuloksellisuutta sekä saavutettujen tulosten pysyvyyttä. Samalla ne liittävätkin luonnonsuojelun eri toiminnallisia lohkoja toisiinsa. Metsähallituksen mittava, rajan tuntumassa oleviin alueisiin painottuva lähialueyhteistyö pohjautuu samantapaiseen tarkasteluun.

Tehtävämme on ylläpitää suojelualueilla luonnontilaa tai ainakin pyrkiä siihen, että poikkeamat luonnontilasta ja -dynamiikasta olisivat mahdollisimman pieniä ja lyhytaikaisia. Hoidossamme on myös alueita, joiden suojeluun kuuluu merkittäviä maisemallisia tai kulttuurihistoriallisia arvoja. Tällöin hoidon tavoitteena on menneiden sukupolvien muovaaman maiseman ja sen yksityiskohtien ja siihen leimallisesti liittyvien uhanalaistuneiden lajien säilyttäminen. Metsän sukkession ei anneta muuttaa tällaisia harvinaisia historiallisia kokonaisuuksia. Eräillä alueilla taas virkistyskäyttö- ja maisema-arvot ohjaavat alueiden hoitoa.

Myös luonnontilaisina säilytettävien alueiden hoito on haasteellista. En tarkoita vain suojelualueille kertyneitä hoito- ja ennallistamisrasteja, vaan alun perin lähes luonnontilaisia suojelualueita, joiden luonto on vähitellen muuttunut luontaisten häiriötekijöiden puutteen tai muutosten takia. Esimerkiksi alkuperäisluonnon pyhäkkönä pidetty Ulvinsalon luonnonpuisto on tutkimusten mukaan liiaksi kuusettunut, koska alue ei enää viime vuosikymmeninä ole palanut. Etelä-Suomen vanhoista metsistä puuttuvat haavan tietyt ikäluokat, joitakin on taas ehkä liikaakin verrattuna luonnontilaan riippuen hirvikantojen kehityksestä. Ilmaston muutoksen vaikutuksia voi vain arvailla.

Koska luonnontilaisuus ja luontainen ekosysteemien dynamiikka tuntuvat jäävän haaveiksi suurillakin suojelualueilla, ovat pienet alueet yhä useammin luonteeltaan säästiöitä, joissa tietyt uhanalaiset lajit säilyvät. Joskus ne esiintyvät jopa paikallisesti luonnottoman runsaina. Ehkä näin pitääkin olla. Ehkä Etelä-Suomessa olisi parasta keskittyä uhanalaisten lajien suojeluun ja laatia hoitotoimien kiireellisyysjärjestys yksinkertaisesti vain tältä pohjalta. Ainakin se on ensiapuna välttämätöntä, ellei uhanalaista lajistoa haluta menettää. Kenties pohjoisessa on vielä mahdollista pyrkiä luonnontilaisiin tai niiden kaltaisiin ekosysteemeihin häiriöineen ja lajeineen. Näin ainakin niillä alueilla, joilla porojen liikalaidunnus ei ole ongelmana.

Metsähallitus on mukana suojelualuejärjestelmää arvioivassa SAVA-hankkeessa, joka on tuottanut lisätietoa alueiden edustavuudesta ja verkoston ekologisesta toimivuudesta, samoin omalta osaltaan myös Natura 2000 -ohjelman valmistelussa. Lisäksi Etelä-Suomen metsien suojelun puutteiden arviointi aloitettiin vuonna 1999 ympäristöministeriön asettaman erillisen työryhmän selvityksenä. Jatkossa suojelualuejärjestelmän suunnittelun sijaan pääpaino tulee siirtymään nykyistä enemmän suojelutulosten seurantaan ja niihin reagointiin.

Kokonaisvaltaista tarkastelua tarvitaan myös suojelu- ja retkeilyalueiden yleisökäytöstä, luontomatkailun kehittämismahdollisuuksista ja tarvittavista asiakaspalvelupisteistä, luontokeskuksista ja -tuvista. Vuoden 1999 aikana retkeilyalueiden kehittämistarpeita on arvioitu ja pyritty asettamaan tärkeysjärjestykseen. Vastaavanlainen työ suojelualueista on tehty jo aiemmin. Yhdessä ne tarjoavat hyvää aineistoa luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseksi.

Asiakaspalvelussa päästiin yhtenäisen ulkoisen ilmeen luomisesta uudistettujen ja yhtenäistettyjen toimintamallien soveltamiseen. Vuosi oli myös opettavainen luontokeskusten ja niiden näyttelyiden rakentamisen suhteen. Hämeen luontokeskus eteni mallikkaasti hyvässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Periaatteessa samantapainen, mutta epäonninen Kuhankuonon luontokabinetti -hanke taas osoitti yhtenäisten ohjeiden ja menettelytapojen tarpeen sekä niiden puutteesta aiheutuvat sudenkuopat. Eksoottisin näyttelyhanke oli Kiinaan Hunanin maakuntaan valmistunut Changshan luontokeskus Suomi-osastoinen.

Koska vuoden 1999 aikana toiminnan rahoitus oli tehtäviin nähden erittäin niukka, kehittämistyössä kiinnitettiin erityistä huomiota toiminnan laadun ja kustannustehokkuuden parantamiseen. Luonnonsuojelun tulosalueen koko maan kattava ja yhteistyöhakuinen organisaatio alueellisine luontopalveluineen antaakin erinomaiset edellytykset parhaiden käytäntöjen etsimiseen, tunnistamiseen ja monistamiseen. Vuoden 1999 strategiset kehityshankkeet painottivat tuloksellisuuden ja laadun mittareiden ja seurannan kehittämistä sekä tiedonhallinnan ja suunnitteluprosessien parantamista. Yhteiset tehokkaat toimintamallit lujittavat edelleen luontopalveluiden selkeää toiminta-ajatusta ihmistä ja luontoa ymmärtävänä ja palvelevana kokonaisuutena.

Vantaalla 28.12.1999

Rauno Väisänen
luonnonsuojelujohtaja

SISÄLTÖ

ESIPUHE.....	1
SISÄLTÖ	3
1 METSÄHALLITUKSEN LUONNONSUOJELU	7
1.1 Toiminnan tavoitteet.....	7
1.2 Toimialue.....	8
1.2.1 Luonnonsuojelutarkoituksiin hankitut maa- ja vesialueet	9
1.2.2 Uudet suojelualueet.....	9
1.3 Organisaatio.....	9
1.4 Henkilöstö	11
1.5 Rahoitus ja varainkäyttö.....	12
1.5.1 Luonnonsuojelutehtävät	12
1.5.2 Yhteiskunnalliset virkistyspalvelut.....	13
1.6 Ympäristöjärjestelmä	14
2 ALUEIDEN KÄYTÖN OHJAUS.....	15
2.1 Alueiden suunnittelu.....	15
Boreaalisten luonnonmetsien suojelun ja muiden maankäyttömuotojen yhteensovittaminen Syötteen alueella.....	16
2.2 Sidosryhmäyhteistyö	16
2.3 Virkistyskäyttö.....	17
2.3.1 Kansallispuistot.....	18
2.3.2 Retkeilyalueet	19
2.4 Palveluvarustus	20
2.4.1 Suuret rakennushankkeet	20
2.4.2 Luontorakenteet	21
2.4.3 Polttopuuhuolto	22
2.4.4 Jätehuolto	22
2.5 Valvonta.....	23
3 ASIAKASPALVELU JA LUONTO-OPASTUS.....	23
3.1 Asiakaspalvelu.....	23
3.2 Luonto-opetus.....	24
3.3 Luontokeskukset	26
3.4 Luontotuvat, luontopolut ja nähtävyyshkohteet	27
3.5 Viestintä.....	28
4 LAJIEN SUOJELU SEKÄ LUONTOTYYPPIEN HOITO JA ENNALLISTAMINEN.....	29
4.1 Uhanalaisten lajien suojelu	29
4.2 Ennallistaminen ja seuranta.....	33
4.3 Elinympäristöjen hoito	34
4.4 Luontokartoitus	36
4.5 Kasvillisuusselvitykset	37
4.6 Eläimistöselvitykset	38

4.7 Muut tutkimukset ja selvitykset.....	39
5 MAANKÄYTTÖÖN VAIKUTTAMINEN	39
5.1 Natura 2000	39
5.1.1 Life-hankkeet	39
5.2 Suojelualueverkon edustavuusarviointi (SAVA)	41
5.3 Luonnonvarasuunnittelu	41
5.4 Alue-ekologinen suunnittelu.....	42
5.5 Uusien suojelualueiden perustamisvalmistelu.....	44
6 KANSAINVÄLINEN TOIMINTA	44
6.1 Lähialueyhteistyö.....	45
6.1.1 Lähialueyhteistyö Venäjän kanssa	45
6.1.2 Lähialueyhteistyö Ruotsin, Norjan ja Viron kanssa.....	46
6.2 Yhteistyö Kiinan Hunanin maakunnan metsäosaston kanssa.....	46
6.3 Muu kansainvälinen toiminta	46
LIITTEET	
Liite 1. Taulukot.....	49
Liite 2. Yhteystiedot.....	61
Liite 3. Palvelupisteet.....	62

1 METSÄHALLITUKSEN LUONNONSUOJELU

Metsähallitus on valtion liikelaitos, joka hoitaa myös yhteiskunnallisia suojelu- ja virkistyspalveluita. Palveluiden tuottaminen rahoitetaan pääosin valtion budjetista. Yhteiskunnallista tehtävistä huolehtivat luonnonsuojelun ja omaisuuspalveluiden tulosalueet. Metsähallituksen liiketoiminnan tulosalueita ovat metsätalous, Laatumaa, luontomatkailuun erikoistunut Villi Pohjola sekä Metsähallitus Consulting. Lisäksi Metsähallitus omistaa siemen- ja taimiyhtiö Forelia Oy:n.

1.1 Toiminnan tavoitteet

Eduskunta asetti vuoden 1999 talousarviossa Metsähallituksen luonnonsuojelutehtävien palvelu ja muut tavoitteet. Luonnonsuojelutehtävissä Metsähallitusta ohjaa ympäristöministeriö, joka tarkensi eduskunnan tavoitteita ja asetti vuoden 1999 tulostavoitteiksi seuraavat tehtäväkokonaisuudet:

- **Luonnonsuojelualueiden peruspalveluiden kehittäminen ja ylläpito kohdennetaan pääasiassa tärkeimpiin kansallispuistoihin ja muille vilkkaassa käytössä oleville suojelualueille.** Metsähallitus laatii selvityksen suojelualueiden hoidon ja käytön kannalta kiireellisimmistä suunnittelukohteista.
- **Soiden perinneympäristöjen ja metsien ennallistaminen kohdennetaan luonnon monimuotoisuuden kannalta kaikkein kiireellisimpiin kohteisiin.** Metsähallitus jatkaa perinneympäristöjen entistämistä sekä soiden ja metsien ennallistamista ja hoitoa osana käynnissä olevia Life-hankkeita: perinnebiotooppien entistäminen Saaristomeren kansallispuistossa 1997–2000, Keidassoiden, aapasoiden ja korprien ennallistaminen Natura 2000-alueilla 1996–1999 Länsi-Suomessa ja Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan aapasoiden ja korprien ennallistaminen Natura 2000-alueilla 1997–2000.
- **Metsähallitus vastaa useiden uhanalaisten lajien valtakunnallisesta suojelusta ja seurannasta.** Metsähallitus vastaa maakotkan, muuttohaukan, tunturihaukan ja naalin kantojen valtakunnallisesta seurannasta sekä merikotkan kannanseurannasta Oulun ja Lapin lääneissä. Metsähallitus vastaa EU:n Life-rahoituksella toteutettavasta kiljuhanhen suojeluprojektista. Metsähallitus vastaa eräiden kasvilajien (arnikki, karvamaksaruoho, lännenhanhikki, pohjanailakki, tummaneidonvaippa, tuoksualvejuuri) valtakunnallisesta seurannasta ja hoidosta.
- **Metsähallitus osallistuu Natura 2000 -verkoston toteuttamiseen** Metsähallitus avustaa ympäristöministeriötä uusien suojelualueiden säädösvalmistelussa mm. laatimalla ehdotuksen Pohjanmaan ja Kainuun vanhojen metsien suojelualueiden säädöksiksi. Valmistelussa noudatetaan osallistavan suunnittelun periaatteita. Metsähallitus osallistuu Natura 2000 -seurannan suunnitteluun ja toteutukseen SYKEN ja alueellisten ympäristökeskusten kanssa.
- **Metsähallitus osallistuu Suomen suojelualueverkon edustavuuden arviointiin.**

- **Metsähallitus osallistuu lähialueiden luonnonsuojeluyhteistyöhön.** Metsähallitus hoitaa Venäjän lähialueyhteistyötä toimivan yhteistyön luomiseksi itärajan tuntumassa olevien suojelualueiden välillä. Metsähallitus osallistuu aktiivisesti Suomen ja Viron ympäristönsuojelun luonnonsuojeluyhteistyöhön.
- **Metsähallituksen luonnonsuojelun tulosalue osallistuu luonnonvarasuunnitteluun ja alue-ekologiseen suunnitteluun.**

Metsähallitus toimitti ympäristöministeriölle erillisen selvityksen tulostavoitteiden saavuttamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa retkeilyalueiden hoidon ja muiden yhteiskunnallisten virkistyspalveluiden tavoitteet. Tehtävien hoidosta tehdään vuosittain sopimus maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen kesken. Metsähallitus toimitti maa- ja metsätalousministeriölle erillisen selvityksen tulostavoitteiden saavuttamisesta.

1.2 Toimialue

Metsähallituksen luonnonsuojelun tulosalue hoitaa lakisääteisiä luonnonsuojelualueita (taulukko 1) ja luonnonsuojelutarkoituksiin varattuja alueita (494 000 ha) sekä erämaa-alueita (12 kpl, 1 489 000 ha). Luonnonsuojelutarkoituksiin varatut alueet ovat pääasiallisesti luonnonsuojeluohjelmiin kuuluvia alueita, joita ei ole vielä perustettu luonnonsuojelualueiksi. Yleiset vesialueet (2,7 miljoonaa ha) siirrettiin Metsähallituksen luonnonsuojelun hoitoon vuonna 1999.

Taulukko 1. Metsähallituksen lakisääteiset suojelualueet 31.12.1999.

Aluetyyppi	Lukumäärä	Pinta-ala, ha
Kansallispuistot	29	688 000
Luonnonpuistot	14	144 000
Soidensuojelualueet	173	421 000
Lehtojensuojelualueet	45	1 000
Muut luonnonsuojelualueet	117	62 000
Yhteensä	378	1 316 000

Luonnonsuojelun tulosalue hoitaa maksuttomat, jokamiehenoikeuteen perustuvat yhteiskunnalliset virkistyspalvelut. Kaikki ulkoilulain nojalla perustetut valtion retkeilyalueet (39 000 ha) ovat tulosalueen hoidossa, samoin runsaat sata Metsähallituksen päätöksellä perustettua virkistysmetsää.

Metsähallituksen hoidossa on yli 3 000 kilometriä retkeilyreittejä sekä 1 500 kilometriä vesireittejä. Luonnonsuojelun tulosalue vastaa Metsähallituksen mailla olevien reittien palveluvarustuksesta.

Luonnonsuojelun tulosalue osallistuu myös Metsähallituksen talouskäytössä olevien alueiden suunnitteluun. Vuoden 1999 alussa perustettu asiakaspalveluketju on myös sen vastuulla.

1.2.1 Luonnonsuojelutarkoituksiin hankitut maa- ja vesialueet

Metsähallitus osti tai vaihtoi alueita luonnonsuojelutarkoituksiin vuonna 1999 noin 16 700 hehtaaria. Näihin hankintoihin käytettiin yhteensä 105 milj. mk. Sen lisäksi saatiin Kuusamon yhteismetsältä ennakkohaltuunottona vanhojen metsien suojelualue (13 500 ha), josta maksettiin ennakkokorvauksena 80 milj. mk aiemmin maksettujen 25 milj. mk:n lisäksi. Maanhankinta kohdistui pääosin vahvistettuihin suojeluohjelmiin ja toteutti samalla tulevaa Natura 2000 -verkostoa. Tämän lisäksi Metsähallitus sai hallinnansiirroilla pääosin ympäristöministeriöltä 13 250 hehtaaria maata ja 1 020 hehtaaria vesialueita. Nämä ovat valtaosaltaan alueellisten ympäristökeskusten luonnonsuojelutarkoituksiin hankkimia alueita.

Kuusamon vanhojen metsien lisäksi merkittävimpiä aluehankintoja olivat Valkmusan kansallispuistoon liitetty Munasuo (550 ha) ja Helvetinjärven kansallispuistoon hankittu noin 500 hehtaarin suuruinen lisäalue. Patvinsuon kansallispuistoon saatiin maanvaihdossa 330 hehtaaria ja Petkeljärven-Putkelanharjun rantojensuojeluohjelman kohteeseen 520 hehtaaria. Karttulassa Kekkinsenjärven Natura-alueen pinta-ala kasvoi 340 hehtaarilla. Vuoden 1999 aikana yhteensä 16 kansallispuiston koko kasvoi maanhankinnan tai hallinnansiirtojen myötä.

1.2.2 Uudet suojelualueet

Suojelumetsät ovat Metsähallituksen päätöksellä perustettavia alueita, jotka pyritään saattamaan luonnontilaisiksi puusukupolven aikana. Metsähallitus perusti yhdeksäntoista uutta suojelumetsää (yht. 5561 ha) joulukuussa. Nämä alueet sijaitsevat Itä-Suomessa, Pohjanmaalla ja Kainuussa, ja useimmat niistä kuuluvat ainakin osittain johonkin luonnonsuojeluohjelmaan.

1.3 Organisaatio

Luonnonsuojelun tulosalue hoitaa luonnonsuojelutehtävien lisäksi jokamiehen-oikeuteen perustuvat kansalaisten maksuttomat yhteiskunnalliset virkistyspalvelut ja Metsähallituksen asiakaspalvelut. Laajan tehtäväkokonaisuuden tulosalueen alueyksiköt tunnetaan nimellä "luontopalvelut".

Luonnonsuojelun tulosalueessa on kuusi alueyksikköä: Etelä-Suomen, Länsi-Suomen, Itä-Suomen, Pohjanmaan-Kainuun ja Perä-Pohjolan luontopalvelut sekä Ylä-Lapin luonnonhoitoalueella toimiva Ylä-Lapin luontopalvelut. Vantaan Tikkurilassa toimivat luonnonsuojelun keskusyksikkö ja luonnonsuojelun kehittämissyksikkö.

Luonnonsuojelun tulosalueen toiminta perustuu tiimityöskentelyyn. Valtakunnallisina tiimeinä jatkoivat luonnonsuojelun johtoryhmä ja luontorakennetiimi.

Lisäksi keväällä perustettiin retkeilytiimi, jonka tehtävänä on kehittää yhteiskunnallisia virkistyspalveluita.

Kuva 1. Yhteiskunnallisten virkistyspalvelujen kehittäminen kuuluu retkeilytiimin tehtäviin. Piirros: Juha Ilkka.

Metsähallituksen sisäisten palveluiden uudelleenjärjestelyjen yhteydessä keväällä 1999 luonnonsuojelulle siirtyi vastuu tulosalueen rakentamisen asiantuntijatehtävistä, tietojärjestelmistä ja palkanlaskennasta. Luonnonsuojelun tulosalue vastaa myös vuoden 1999 alusta perustetun asiakaspalveluketjun toiminnasta. Ketjuun kuului vuoden lopussa 17 palvelupistettä.

1.4 Henkilöstö

Luonnonsuojelun tulosalueessa työskenteli kertomusvuonna 226 vakinaista henkilöä, 35 enemmän kuin vuotta aiemmin. Lisäys aiheutui yhteiskunnallisten virkistyspalvelujen ja Metsähallituksen yhteisten asiakaspalvelutehtävien siirtymisestä luonnonsuojelun vastuulle.

Käytetty kokonaistyöpanos oli 446 henkilötyövuotta (taulukko 2), joka jakaantui jokseenkin tasan vakinaisten ja määräaikaisen henkilöstön kesken. Luonnonsuojelutehtävien osuus tästä oli 73 % ja yhteiskunnallisten virkistyspalvelujen 27 %. Yhteiskunnallisten virkistyspalvelujen työpanoksesta 86 % käytettiin kolmessa pohjoisimmassa alueyksikössä.

Taulukko 2. Luonnonsuojelun tulosalueessa käytetyt työpanokset (henkilötyövuosina) vuonna 1999. Ls-tehtävät = Luonnonsuojelutehtävät, Yht. k. virk. p. = Yhteiskunnalliset virkistyspalvelut. Luonnonsuojelutehtävät sisältävät asiakaspalvelun liiketoiminnan rahoituksen.

Yksikkö	Vaki- naiset	Määrä- aikaiset	Yhteensä	Ls- tehtävät	Yht. k. virk.p.
Keskusyksikkö	10	1	11	11	0
Kehittämisyksikkö	18	5	23	21	2
Etelä-Suomen lp	24	23	47	44	3
Länsi-Suomen lp	18	18	36	33	3
Itä-Suomen lp	26	21	47	39	8
Pohjanmaan-Kainuun lp	47	84	131	90	41
Perä-Pohjolan lp	51	45	96	60	36
Ylä-Lapin lp	32	23	55	30	25
Yhteensä	226	220	446	328	118

Keväällä valmistui koko tulosalueen yhteinen koulutusstrategia, jossa todettiin henkilöstön kehittämisen tärkeys mm. kilpailutekijänä. Yhtenä päätöksenä oli koulutuksen lisääminen. Koulutuksen painopistettä aiotaan siirtää organisaation kehittämisestä työssä tarvittavan asiaosaamisen parantamiseen.

Metsähallituksen luonnonsuojelu järjesti itse koulutustapahtumia, joissa parannettiin henkilöstön lajituntemusta, tutustuttiin uhanalaisten kasvien seurantamenetelmiin ja täydennettiin oman alueen erityispiirteiden tuntemusta. Esimerkiksi Perä-Pohjolassa järjestettiin kurssi luonnonsuojelubiologian perusteista ja Ylläksellä pidettiin kääpäkurssi. Koulutusta järjestettiin myös yhteistyössä tutkimus- ja oppilaitosten kanssa. Metsähallituksen luontopalveluiden henkilöstöä osallistui yliopistojen täydennyskoulutukseen ja jatko-opiskeluun.

1.5 Rahoitus ja varainkäyttö

Luonnonsuojelun tulosalue käytti vuonna 1999 toimintaansa varoja kaikkiaan 135,5 milj. mk. Luonnonsuojelutehtävien osuus tästä oli 97,9 milj. mk ja yhteiskunnallisten virkistyspalveluiden 31,8 milj. mk. Lisäksi Metsähallituksen yhteisen asiakaspalveluketjun menoihin käytettiin liiketoiminnan tulosalueiden rahoitusta 5,8 milj. mk.

1.5.1 Luonnonsuojelutehtävät

Luonnonsuojelutehtävien rahoitus (97,9 milj. mk; taulukko 3) kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna vain hivenen (1998 96,0 milj. mk). Lisäys tapahtui EU-rahoituksessa. Ympäristöministeriön ja työministeriön rahoitus säilyi aivan edellisen vuoden tasolla. Tärkeimmän rahoittajan, ympäristöministeriön, osuus rahoituksesta oli 69 %.

Taulukko 3. Luonnonsuojelun tulosalueen rahoitus vuonna 1999.

Rahoituslähde	1 000 mk	(%)
Luonnonsuojelutehtävät		
* Ympäristöministeriö	67 383	69
* Työministeriö	13 660	14
* Euroopan unioni	8 158	8
* Tulo- ja muu rahoitus	8 682	9
Yhteensä	97 883	100
Yhteiskunnalliset virkistyspalvelut		
* Maa- ja metsätalousministeriö	20 325	64
* Työministeriö	11 533	36
Yhteensä	31 858	100

Työministeriön rahoituksesta 7,6 milj. mk (55 %) oli rakentamisinvestointeihin käytettyä työllisyystyöohjelmärahoitusta ja 6,1 milj. mk (45 %) ”palkkaperusteisia työllistämistukia”. Jälkimmäisistä 79 % käytettiin Pohjanmaan-Kainuun alueella. Työllisyystyöohjelmärahoitusta käytettiin lähinnä Etelä- ja Itä-Suomessa, Pohjanmaa-Kainuun alueella sekä Perä-Pohjolassa.

EU-rahoituksesta Life-rahaston osuus oli 4,6 milj. mk (57 %) ja EU:n aluekehitysrahaston osuus 3,4 milj. mk (43 %). EU-rahoitus käytettiin valtaosin kymmenessä hankkeessa (liite 1), joista seitsemän sai rahoitusta Life-rahastosta ja kolme aluekehitysrahastosta. Life-rahaston varat on tarkoitettu luonto- ja lintudirektiivien priorisoitujen lajien ja elinympäristöjen suojeluun sekä Natura 2000 -alueiden kehittämiseen. EU:n Life-rahaston ja aluekehitysrahaston osuus on yleensä korkeintaan puolet hankkeen kokonaiskustannuksista, ja toinen puoli on kansallista rahoitusta.

Luonnonsuojelutehtävien rahoituksesta 39 % käytettiin eteläisissä alueyksiköissä (Etelä-, Länsi- ja Itä-Suomi) ja 44 % pohjoisissa yksiköissä (Pohjanmaa-Kainuu, Perä-Pohjola ja Ylä-Lappi; liite 1). Edelliseen vuoteen verrattuna rahoitus lisäytyi yksikkötasolla eniten Etelä-Suomessa (tärkein syy Tammelan rakennushanke) ja Perä-Pohjolassa (tärkein syy Kellokkaan rakennushanke), ja rahoituksen väheneminen oli selvintä Pohjanmaa-Kainuun alueella, jossa ei nyt ollut edellisen vuoden laajuudessa laajoja työllisyystyöohjelmahankkeita.

Luonnonsuojelutehtävien rahoitus jakautui tehtäväalueittain (taulukko 4) jokseenkin samalla tavalla kuin edellisenä vuonna. Luontovalistuksen ja asiakaspalvelun osuus nousi kuitenkin hieman ollen nyt ensi kertaa yhtä suuri kuin (suojelu)alueiden käytön ohjaus. Yleisöpalveluihin ja niiden kehittämiseen käytettiin siten yhteensä 74 % varoista. Lajien ja luontotyyppien hoidon ja ennallistamisen osuus pieneni jälleen hieman ollen nyt 18 %. Näin siitäkin huolimatta, että esimerkiksi Life-rahoituksesta $\frac{3}{4}$ käytetään tähän tarkoitukseen.

Taulukko 4. Luonnonsuojelutehtäviin käytetyt varat toiminnoittain vuonna 1999.

Toiminto	Yks. 1 000 mk	%
Luonto-opastus ja asiakaspalvelu	36 714	37
Lajien ja luontotyyppien hoito ja ennallistaminen	18 068	18
Suojelualueiden ym. käytön ohjaus	36 026	37
Maankäyttöön vaikuttaminen	5 423	6
Kansainväliset tehtävät ym.	1 652	2
Yhteensä	97 883	100

Luonnonsuojelun rakennushankkeisiin varoja käytettiin yhteensä 12,8 milj. mk, josta työministeriön osuus oli 59 %, EU:n aluekehitysrahaston 21 % ja ympäristöministeriön 17 %. Selvästi laajin rakennushanke oli Tammelan luontokeskuksen ja sen näyttelyn rakentaminen (5,3 milj. mk, liite 1). Muita mittavia hankkeita olivat Kellokkaan ja Kainuun luontokeskuksen kehittäminen, Pyhäniemen perinnetilan kunnostus sekä Polvikosken sillan rakentaminen Koitajoen tulevalle suojelualueelle.

1.5.2 Yhteiskunnalliset virkistyspalvelut

Yhteiskunnallisiin virkistyspalveluihin käytetyistä varoista maa- ja metsätalousministeriön osuus oli 64 % ja työministeriön 36 % (taulukko 3). Näiden varojen käyttö keskittyi erittäin selvästi maan pohjoisosiin: kolmen pohjoisen luontopalvelu -alueen osuus varainkäytöstä oli yhteensä 83 % (liite 1).

Käytetystä rahoituksesta valtion retkeilyalueiden osuus oli 27 %, erämaa-alueiden, virkistys- ja muiden retkeilykohteiden ja reittiverkoston osuus yhteensä 64 % ja muiden tehtävien (esim. paikallinen maastoliikenne ja maksuttomat sää-döspohjaiset palvelut) 9 %.

Virkistyspalveluihin liittyviin rakentamisinvestointeihin varoja käytettiin 4,2 milj. mk, joka oli lähes yksinomaan työministeriön rahoitusta. Merkittävimpiä rakentamiskohteita olivat (liite 1) mm. Kylmäluoman retkeilyalue (Taivalkoski), Iso-Syöte ympäristöineen (Pudasjärvi) sekä Vika-Vaattungin alue (Rovaniemen mlk.).

1.6 Ympäristöjärjestelmä

Ulkopuolinen virallinen arviointilaitos Det Norske Veritas (DNV) myönsi Metsähallitukselle vuonna 1998 kolmeksi vuodeksi kansainvälisen ISO 14001 standardin mukaisen ympäristösertifikaatin. DNV tekee määräaikaissertifikaatteja tarkistaakseen, että Metsähallitus edelleen täyttää standardin vaatimukset. Vuoden 1999 määräaikaissertifikaatissa ilmeni luonnonsuojelun toimialueella yksi lievä poikkeama Patvinsuon kansallispuistossa koskien käymäläjätteen jälkikompostointia.

Ympäristö- ja laatu järjestelmä on johtamisen ja kehittämisen työväline. Koulutuksella, sovituilla toimintatavoilla sekä auditoinneilla varmistetaan, että ympäristöasiat otetaan huomioon kaikessa toiminnassa. Luonnonsuojelun tulosalueen ympäristöjärjestelmän käytännön toteutuksesta vastaa ympäristöryhmä, joka sisäisin auditoinnein varmistaa, että henkilökunta ja sopimusyrittäjät tuntevat heitä koskevat ympäristöjärjestelmän vaatimukset. Sisäisiä auditointeja tehtiin 32, ja näissä havaittiin yhteensä 63 poikkeamaa eli kehittämiskohdetta. Poikkeamista vakavin oli öljyvuohto maahan Merenkurkun saaristossa.

Ympäristö- ja laatu järjestelmä perustuu merkittävien ympäristöön vaikuttavien tekijöiden tunnistamiseen ja niiden huomioon ottamiseen toiminnassa. Ympäristöperiaatteissaan Metsähallitus mm. sitoutuu ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyysperiaatteisiin sekä ympäristönsuojelun tason jatkuvaan parantamiseen. Jokainen tulosalue on tehnyt omaa toimintaansa koskevan ympäristönäkökohtakartoituksen. Kartoitusten perusteella on laadittu Metsähallituksen ympäristöohjelma, -päämäärät ja -tavoitteet sekä tulosaluekohtaiset tavoitteet.

Luonnonsuojelun ympäristöryhmä arvioi vuoden aikana työhön liittyvän matkustamisen hiilidioksidipäästöt merkittäväksi ympäristövaikutukseksi. Koko tulosalueen hiilidioksidipäästö määrä arvioitiin runsaaksi 1 110 tonniksi, joka jakautui liikennevälineittäin seuraavasti: lentokone 11 %, henkilöauto 56 %, linja-auto 1 %, juna 1 %, moottorikelkka ja mönkijä 13 %, vene 18 % sekä matkustajalautta 1 %.

Metsähallituksen ympäristöjärjestelmää esitellään tarkemmin Metsähallituksen ympäristöraportissa, jota voi tilata Metsähallituksesta tai siihen voi tutustua internetissä (ks. <http://www.metsa.fi/yritysinfo/index.htm>).

2 ALUEIDEN KÄYTÖN OHJAUS

Luonnonsuojelun tulosalue pyrkii ohjaamaan alueiden yleistä käyttöä suunnitellulla, reittien ja palvelurakenteiden rakentamisella sekä luontoon ja luonnossa liikkumiseen liittyvällä valistuksella.

Kertomusvuonna uusittiin vuodelta 1992 peräisin oleva alueiden käyttöä ohjaava suositus "Luonnonsuojelualueiden hoidon periaatteet". Tämä ohje on osa Metsähallituksen ympäristöjärjestelmää. Sen englanninkielinen versio on ilmestynyt Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja-sarjassa B, no 54. Suomenkielinen laitos löytyy Metsähallituksen www-sivuilta (<http://www.metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/perusperiaate.pdf>)

2.1 Alueiden suunnittelu

Kansallispuistoihin ja erämaa-alueille sekä osalle muita luonnonsuojelualueita laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa määritellään alueen hoidon ja käytön tavoitteet. Useimmiten tehdään ensin hoidon ja käytön yleispiirteet sisältävä runkosuunnitelma ja myöhemmin yksityiskohtia sisältävät erityissuunnitelmat. Suunnitelmat laaditaan avoimesti osallistavan suunnittelun periaatteiden mukaisesti.

Ympäristöministeriö vahvisti kertomusvuonna Saaristomeren kansallispuiston runkosuunnitelman. Erityissuunnitelmista osan vahvistaa ympäristöministeriö ja osan Metsähallitus. Ministeriö vahvisti vuonna 1999 Nuuksion kansallispuiston metsien ja ojitettujen soiden ennallistamissuunnitelman.

Retkeilyalueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat vahvistaa Metsähallitus.

Ylläs-Aakenuksen alueen vanhojen metsien suojelun toteuttaminen

Kittilän, Muonion ja Kolarin kunnissa sijaitsevan Ylläs-Aakenuksen vanhojen metsien suojelukohteen toteuttaminen alkoi vuonna 1999 EU:n Life-rahaston tukemana. Projekti on nelivuotinen ja sen kokonaisbudjetti on kymmenen miljoonaa markkaa. Hankkeesta vastaa Perä-Pohjolan luontopalvelut.

Hankkeen tavoitteena on laatia suunnitellun Ylläs-Aakenustunturin luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma. Muita tavoitteita ovat yksityismaiden hankinta valtiolle, reittien kehittäminen ja luontopolkujen rakentaminen sekä luonto- ja lajistokartoitusten teko ja niiden tulosten soveltaminen luontopetuksen ja -kasvatuksen sekä luontokeskuksen näyttelyn tarpeisiin.

Kertomusvuonna palkattiin projektiin työntekijät Rovaniemelle ja Kellokkaan luontokeskukseen. Osana projektia tehdään biotooppikartoitus, jonka maastotyöt saatiin valmiiksi. Myös maanhankintaan liittyvät maastotyöt valmistuivat ja

maanostoneuvottelut aloitettiin. Maanhankinnasta vastaa Metsähallituksen Laatumaa tulosalue.

Boreaalisten luonnonmetsien suojelun ja muiden maankäyttömuotojen yhteensovittaminen Syötteen alueella

Pudasjärvellä alkoi kolmivuotinen projekti boreaalisten luonnonmetsien suojelun ja muiden maankäyttömuotojen yhteensovittamisesta Syötteen alueella. Projektista päävastuun kantaa Pohjanmaan-Kainuun luontopalvelut, jolla yhteistyökumppaneina ovat Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Oulun yliopisto ja Oulun riistanhoitopiiri. Projektin kokonaisbudjetti on 9,1 milj. mk.

Projektin päätavoitteena on suunnitella Syötteen maankäyttö siten, että arvokkaat luontotyypit ja lajit suojellaan ja samalla turvataan paikallisten asukkaiden mahdollisuudet elinkeinojen harjoittamiseen. Alueelle laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma, luontomatkailusuunnitelma ja opastussuunnitelma. Suunnitelmien laatiminen edellyttää peruskartoituksia luonto- ja kulttuuribiotoopeista sekä maa- ja kallioperästä ja osallistavaa suunnittelua paikallisväestön kanssa. Muita tavoitteita ovat mm. alueella olevien yksityismaiden hankinta valtiolle, reittien kehittäminen sekä luontopolkujen ja opastuksen rakentaminen.

Alueen suunnittelu aloitettiin tiedottamalla asiasta tiedotusvälineissä ja kartoittamalla mielipiteitä kyläkokouksissa.. Maankäytön historiaa esittelevän luontokeskuksen paikkaa selvitettiin yhteistyössä Pudasjärven kunnan kanssa. Osana Life-hanketta aloitettiin myös liito-oravatutkimus.

2.2 Sidosryhmäyhteistyö

Metsähallitus toimii alueiden hoitoa ja käyttöä suunnitellessaan osallistavan suunnittelun periaattein. Paikallisten tahojen mielipiteet otetaan suunnittelussa huomioon ja tavoitteet sovitetaan mahdollisuuksien mukaan paikallisiin näkökantoihin. Luonnon virkistyskäytön ja suojelu- ja muihin erikoisalueisiin tukeutuvan luontomatkailun kehittäminen parantaa myös työllisyyttä.

Retkeilyn painopistealueilla selvitettiin mm. luontomatkailuhankkeita ja niiden kehittämistarpeita. Itä-Suomen luontopalvelut valmisti Itä-Savon kuntayhtymän kanssa laajaa Pihlajavedeltä Kermajärvelle ulottuvaa PILIKE-hanketta. Projektin tavoitteena on luoda uusia elinkeinomahdollisuuksia paikallisille asukkaille ja yrityksille.

Luonnonsuojelun tulosalueen tavoitteena on luoda hyvät ja toimivat suhteet alueilla toimiviin matkailuyrittäjiin. Jotta alueiden käytössä ei syntyisi ristiriitaitilanteita, pyritään yrittäjien kanssa tekemään käyttöoikeussopimuksia, joissa määritellään alueella harjoitettava toiminta ja sen periaatteet. Sopimuksissa korostetaan Metsähallituksen ympäristöjärjestelmän vaatimuksia.

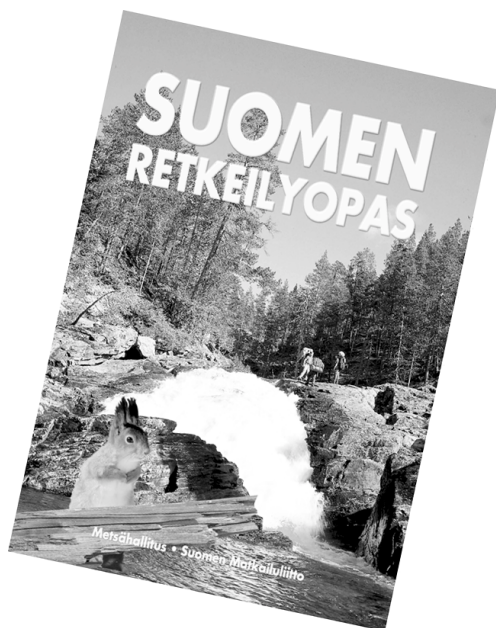
Tärkeä osa luontomatkailun kehittämistä on matkailuyrittäjille järjestetty koulutus. Kuhmossa koulutettiin ”Elimyssalolta Vienansalolle luontomatkailu ja luonnonsuojelu” -hankkeessa matkailuyrittäjiä Kainuun ja Vienan Karjalan luonnon- ja kulttuuriympäristöstä ja lintumatkailusta. Ylänteellä koulutettiin Ylänteen matkailuyhdistys Kurjenkellon jäseniä, jotka opastavat ryhmiä mm. Kurjenrahkan kansallispuistossa kulkevalla Kuhankuonon retkeilyreitillä. Oulangan kansallispuistossa järjestettiin paikallisille yrittäjille matkailukäytön periaatteita koskevia tilaisuuksia. Vaasassa järjestettiin matkailuyrittäjille koulutustilaisuus ympäristöasioista.

Kunnat ja maakuntaliitot ovat Metsähallitukselle luontevia yhteistyökumppaneita. Vaasan kaupungin kanssa laadittiin esisuunnitelma Pohjanmaan Museon sijoitettavasta Merenkurkun luontoa ja luonnonsuojelualueita esittelevästä näyttelystä. Yhteistyö Maksamaan kunnan kanssa jatkui Mikkelinlahtien luontoaseman kehittämisessä. Asikkalan kunnan vetämässä työryhmässä suunniteltiin yhdessä muiden sidosryhmien kanssa Päijänteen kansallispuiston Pulkkilanharjun toimintojen kehittämistä ja liikenneturvallisuuden ja maisemakuvan parantamista. Hämeen liiton, Lammin kunnan ja Hämeen ammattikorkeakoulun kanssa aloitettiin Evo-keskuksen näyttelyn suunnittelu. Myös Pohjois-Karjalan biosfäärialueen rahoitus pyrittiin varmistamaan olemalla yhteydessä ministeriöihin ja kansanedustajiin.

Paikalliselle väestölle ja luontoharrastajille järjestettiin suojelualueilla talkoita, joilla on myös luontokasvatuksellista merkitystä. Yhteistyökumppaneina olivat mm. Suomen WWF, paikalliset luonnonsuojeluyhdistykset, oppilaitokset, alueelliset ympäristökeskukset ja kylätoimikunnat.

2.3 Virkistyskäyttö

Metsähallitus sai lokakuussa Suomen Ladun myöntämän Vuoden liikuttaja -palkinnon. Palkinnon myöntämisperusteluissa korostetaan Metsähallituksen pitkäjänteistä työtä jokamiehen oikeuteen perustuvan retkeilyn hyväksi.

Metsähallitus julkaisi yhdessä Suomen Matkailuliiton ja Suomen Ladun kanssa Suomen retkeilyoppaan. Opas on laajin teos Suomen maksuttomista retkeilypalveluista ja -kohteista. Kirja opastaa luonto- ja eräretkien suunnittelussa ja retkikohteiden valinnassa. Opas neuvoo myös, kuinka retkeillään ympäristöä säästäen.

Kuva 2. Suomen retkeilyoppaasta saa monia hyödyllisiä retkivinkkejä.

Metsähallituksen ja Metsäntutkimuslaitoksen yhteistä kävijätutkimusta jatkettiin osana Luonnon valtakunnallinen virkistyskäyttö -hanketta. Tutkimuksessa selviteltiin kävijäkunnan rakennetta, toiveita ja odotuksia. Tutkimukseen kuuluu myös virkistyspalveluiden taloudellisen merkityksen arvioiminen. Osana hanketta julkaistiin ”Nuuksion ja Seitsemisen kansallispuistojen virkistyskäyttö kesäkaudella 1996: kävijät ja kävijäytyvyisyys” Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja A, no 107.

Elokuussa juhlittiin Hossan ja Kylmäluoman retkeilyalueiden 20-vuotisjuhlia. Pääjuhlia vietettiin Hossan uudella Seipiniemen leiriytymisalueella, jonne koontui lähes sata ihmistä. Juhlapuheissa Metsähallitus sai kiitosta retkeilyalueiden ylläpidosta ja hoidosta.

2.3.1 Kansallispuistot

Euroopan kansallispuistopäivää vietettiin 24.5. monin tavoin. Kansallispuistopäivän juhlaseminaari järjestettiin Inarin Siidassa yhteistyössä ympäristöministeriön ja Metsäntutkimuslaitoksen kanssa. Seminaarissa linjattiin Suomen luonnonsuojeluverkon kehittämissuuntia ja pohdittiin suojelualueiden vaikutusta ympäristöönsä. Seitsemisen kansallispuistossa järjestettiin Länsi-Aureen ympäristökoululaisille patikkaretki, jossa harjoiteltiin erätaitoja. Myös Oulangan luontokeskuksessa juhlittiin päivää koululaisten kanssa.

Lounais-Suomen ympäristökeskus palkitsi Puurijärven-Isonsuon kansallispuiston valvojan Sirpa Ellän Hyvä ympäristöteko -kunniakirjalla kiitokseksi ympäristön hyväksi tehdystä työstä.

Kansallispuistojen virkistyskäyttö oli vilkasta vuonna 1999. Kävijöitä oli kaikkiaan lähes 800 000. Suosituimpia olivat edelleen Oulangan, Urho Kekkosen ja Nuuksion kansallispuistot (liite 1). Muiden luonnonsuojelualueiden kävijämäärät vaihtelivat muutamista kymmenistä kymmeneen tuhansiin.

Metsähallituksen luonnonsuojelun tulosalue valitsee tunnuksat kaikille kansallispuistoille ja eräille muille luonnonsuojelualueille. Tunnusten tavoitteena on lisätä kansallispuistojen tunnettavuutta. Rokuan, Hiidenportin, Torronsuon ja Kurjenrahkan kansallispuistojen tunnuksat valmistuivat kertomusvuonna. Vuoden lopussa oli yhteensä 18 kansallispuiston tunnuksat valmiina.

Kuva 3. Kurjet lentävät Kurjenrahkan kansallispuiston tunnuksessa. Piirros: Jari Kostet

2.3.2 Retkeilyalueet

Valtion retkeilyalueilla vieraili liki 400 000 retkeilijää. Suosituin kohde oli edelleen Ruunan retkeilyalue (liite 1). Muista retkeilyalueista suosituimpia olivat suurten matkailukeskusten ympäristöt: esimerkiksi Inarin Juutuan retkeilyalueella vieraili 200 000 ihmistä. Retkeilyreiteistä lienevät suosituimpia UKK-reitti ja Kuusamon Karhunkierros.

Metsähallituksen 12 erämaa-alueella Lapissa vieraili noin 42 000 retkeilijää. Koska he tekivät useamman päivän vaelluksia, viipymä oli yhteensä noin 170 000 vuorokautta.

2.4 Palveluvarustus

Luonnonsuojelu- ja retkeilyalueille rakennetaan palveluvarustusta vähentämään luonnon häiriintymistä ja kulumista sekä helpottamaan luontoon tutustumista.

Retkeilyn turvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Autiotuvat ovat perinteisesti olleet retkeilijöiden turvana Lapissa. Monet rakennukset palvelevat kävijöitä myös taukopaikkoina ja tietolähteinä, sillä niissä on usein myös tietoa alueen luonnosta ja palveluista.

2.4.1 Suuret rakennushankkeet

Luonnonsuojelun tulosalueen hallinnassa oli vuoden 1999 lopussa 1 057 rakennusta.

Uudisrakentamisessa pyritään noudattamaan kestävän kehityksen periaatteita. Rakennusmateriaalit valitaan kestävyuden, turvallisuuden ja huollettavuuden perusteella. Niissä kiinnitetään huomiota myös kierrättävyyteen ja käytön jälkeiseen hyötykäyttöön. Talotekniikan järjestelmät ja laitteistot suunnitellaan energian käytön kannalta tehokkaiksi. Rakennuksissa hyödynnetään uusinta tekniikkaa kuten maalämpöä ja aurinkoenergiaa.

Tammelassa sijaitseva Hämeen luontokeskusrakennus valmistui syksyllä ja rakennus luovutettiin Metsähallitukselle 1.10.1999. Rakennuksen on suunnitellut Arkkitehti Kim Eklund Arkkitehtitoimisto Sigge Oy:stä. Luontokeskuksen näyttely valmistuu helmikuussa 2000, jolloin se avataan yleisölle. Ruostejärven rannalla, Hämeen Härkätien varrella sijaitseva luontokeskus on rakennettu vanhan rakennusperinteen mukaisesti talorykelmäksi umpipihoineen. Rakennuksen kerrosala on 712 m² ja tilavuus 3 060 m³. Rakennuksen lämmitysmuotona on vesikiertoinen lattialämmitys ja lämmön lähteenä on maalämpö. Aurinkopaneelilla tuotetaan sähkö huoltorakennuksen valaistukseen. Rakennusmateriaalit ovat perinteisiä: puu, kivi ja lasi sekä katemateriaalina huopa. Julkisivun käsittelyssä on käytetty perinteisiä värejä ja öljyjä.

Rakentamiskustannukset olivat rakennuksen osalta 7,0 milj. mk ja näyttelyn osalta 1,5 milj. mk. Hanke toteutettiin EU- hankkeena. Rahoituksesta 50 % saatiin Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja kansallinen rahoitus 50 % työministeriöltä.

Hämeen luontokeskus on laaja yhteistyöhanke. Suunnittelussa ovat olleet mukana mm. Tammelan ja Forssan edustajat, Hämeen liitto, Hämeen virkistysalueyhdistys, luontoihmiset sekä lähikuntien asukkaat ja yhdistykset.

Huomattavimmat korjaus- ja muutostyöt tehtiin Ylläksen Kellokkaan ja Kainuun luontokeskuksissa, Högbäckan huoltotukikohdassa Nuuksion kansallispuistossa ja Korteniemen perinnetilalla Liesjärven kansallispuistossa. Kellokkaaseen rakennettiin auditorio ja näyttelytila vaihtuville näyttelyille. Luontokeskuksen

muutostyö jatkuu vuonna 2000 toimistotilojen rakentamisella. Kainuun luontokeskukseen Kuhmoon rakennettiin asiakaspalvelutila sekä tehtiin muita pieniä muutostöitä. Nuuksion kansallispuiston Högbackan huoltotukikohdan päärakennus (kerrosala 82 m²) kunnostettiin sisätilojen osalta kansallispuiston henkilökunnan toimisto- ja sosiaalityötiloiksi. Korteniemmen perinnetilan peruskorjausta jatkettiin riihien kattamisella päreillä, piharakennusten korjaustöillä ja päärakennuksen viimeistelyillä.

Suomussalmen Hossan luontokeskuksen osittainen peruskorjaus- ja laajennustyön suunnittelu käynnistyi syksyllä. Luontokeskukseen on tarkoitus tehdä asiakaspalvelutila ja auditorio sekä laajentaa luontokeskusta rakentamalla toimistotiloja ja näyttelytila. Lisäksi peruskorjataan kahvila- ja myyntitiloja vastaamaan nykyisiä vaatimuksia. Lisärakentamisen laajuus on 105 kerrosala-m². Rakennustyöt on tarkoitus aloittaa vuonna 2000.

Nuuksion kansallispuiston Kattilan luontotalon suunnittelu käynnistyi syksyllä 1999 hankesuunnittelun aloittamisella. Kattilan rakennuksista ja niiden lähiympäristöstä on tarkoitus muodostaa kansallispuiston tavoitteiden mukainen luontopetukseen ja kurssitoimintaan keskittynyt luontotalo. Opetus tapahtuu Kattilaan suuntautuvien opintoretkien, luontokoulun, leirikoulun ja harrastuskurssien muodossa. Kattilaa tullaan käyttämään sekä päivätoimintaan että yöpymiseen, ja se on avoin myös yleisölle. Rakennukset ja palvelut pidetään vaatimattomina, ja niissä pyritään ekologisiin ja helppohoitoisiin ratkaisuihin. Vanhat, pieteetillä korjatut rakennukset ja niiden energia-, materiaali- ja jätehuoltoratkaisut toimivat myös opetuskohteina.

Hattuvaaran ja Polvikosken väliselle metsätielle Koitajoelle rakennettiin uusi silta. Silta on liimapuupalkkisilta, jonka jännemitta on 22,7 m. Silta sijaitsee suunnitellulla Koitajoen suojelualueella. Silta palvelee mm. Euroopan Unionin itäisimmälle rajapyykille tapahtuvaa liikennettä.

Luonnonsuojelun merkittävimmät rakennushankkeet vuonna 1999 ovat liitteessä 1.

2.4.2 Luontorakenteet

Luontorakentamisen periaatteet valmistuivat syksyllä. Niiden avulla pyritään yhtenäiseen, laadukkaaseen ja ekologisesti kestäväan rakentamiseen. Luontorakentamiseksi etsi ratkaisuja mm. kompostointiin ja kompostikäymäläongelmiin.

Luontorakentaminen oli vilkasta: mm. Puurijärven-Isonsuon kansallispuistoon valmistui laavu, tulentekopaikka, käymälä ja laituri, Torrionsuon kansallispuistoon, Lenholmin lehtojensuojelualueelle ja Sompion luonnonpuistoon lintutornit, Rokuan rantojensuojelualueelle liikuntaesteisille soveltuva kota, Karvion virkistyskalastusalueelle katettu nuotiokehä, Kevon luonnonpuistoon viisi ekokäymälää ja Kevon reitille kahluiden penkit sekä uusitut kahluiden vaijerirakenteet. Hossan retkeilyalueelle valmistunut Seipiniemen leiriytymisalue on tarkoitettu ryhmille ja sinne mahtuu noin 60 henkeä.

Metsähallitus on mukana Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen pienen pyöreän puun käytön kehittämisessä. Siinä pyritään kehittämään kuitupuumittaiselle puulle kuivaus- ja pintakäsittelymenetelmä, joka estäisi puun halkeilun kuivana.

Polkujen ja reittien avulla kävijät ohjataan sellaisille kohteille, joilla liikkuminen ei häiritse luonnoltaan herkkiä tai arvokkaita alueita. Polkuja ja reittejä rakennettiin yhteistyössä yhdistysten, kuntien ja yritysten kanssa. Vuonna 1999 tehtiin pitkospuita mm. Puurijärven-Isonsuon ja Torronsuon kansallispuistoihin, Kylmäluoman retkeilyalueelle, Napapiirin luontokolmioalueelle ja Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden soidensuojelualueelle. Liikuntaesteisille soveltuvaa polkua rakennettiin Miekojärvellä ja Hepokönkäällä. Rokuan alueelle tehtiin patikka- ja hiihtoreittejä kansallispuistoon ja rantojensuojelualueelle. Olokselle rakennettiin retkeilypolku sekä Levin ja Ylläksen alueen reitistöä parannettiin. Saariselän alueella levennettiin Laanila-Kakslauttasen valaistua ulkoilureittiä 14 kilometrin matkalla. Oulangan kansallispuiston Taivalkönkäälle rakennettiin uusi riippusilta.

2.4.3 Polttopuuhuolto

Tulipaikkojen, tupien ja kämppien lämmönlähteenä käytetään puuta. Polttopuun kulutus vaihtelee riippuen kohteesta, kävijämäärästä ja palvelurakenteista. Polttopuut hankitaan suojelualueilla alueen ulkopuolelta ja kuljetetaan käyttökohteisiin yleensä talviaikaan. Polttopuun kulutusta pyritään vähentämään tulipaikan hyvällä suunnittelulla ja tulipaikkoja muuraamalla. Havaintojen perusteella polttopuun menekki pienenee, mikäli puut ovat rankoina tai korkeintaan pölkkyinä eikä valmiina halkoina.

2.4.4 Jätehuolto

Metsähallituksen ympäristöjärjestelmässä (ks. luku 1.6) luonnonsuojelun tavoitteeksi on asetettu jätemäärien, erityisesti kaatopaikkajätteen, vähentäminen. Jätehuoltoa ja jätemäärien seurantaan kehitettiin ympäristöjärjestelmän vaatimusten mukaisesti. Jätehuoltoa keskitettiin vähentämällä jätepisteitä ja opastamalla kävijöitä viemään omat roskansa pois. Taukopaikkojen jäteastioita poistettiin mm. Patvinsuon kansallispuistosta.

Kompostointia ja lajittelua tehostettiin mm. Käsivarren erämaa-alueella, jolle rakennettiin jätteiden lajittelupisteet kahdeksalle autio- tai varaustuvalle. Linnansaaren kansallispuistoon valmistui kymmenelle telttailualueelle kompostorit käymäläjätteen jatkokompostointia varten.

Kainuussa palkattiin kaksi jätehuoltoneuvojaa neuvomaan ja opastamaan kävijöitä jäteasioissa retkeilyreiteillä ja virkistyskalastuspaikoilla. Tulokset olivat lupaavia, sillä roskaaminen vähentyi ja kalanperkuujätteen määrä lampien rannoilla pieneni selvästi.

Metsähallitus teki yhteistyötä Pidä saaristo siistinä ja Pidä Lappi siistinä yhdistysten kanssa useilla alueilla.

2.5 Valvonta

Alueiden valvonta on ensisijassa ennaltaehkäisevää eli opastusta, neuvontaa ja yhteistoimintaa. Luonnonsuojelun tulosalue teki valvontayhteistyötä poliisin sekä meri- ja rajavartiolaitoksen kanssa. Valvonta keskittyi suojelu- ja retkeilyalueilla luonnonsuojelulain ja -säädösten valvontaan. Vuonna 1999 havaittiin lähinnä metsästys-, kalastus- ja maastoliikenneriikkomuksia sekä runsaasti luvattomia tulentekoja kesäaikana.

Yhteistyötä Metsähallituksen omaisuuspalveluiden erävalvonnan kanssa jatkettiin. Erityiskohteena luonnonsuojelu- ja retkeilyalueilla oli salametsästys. Luonnonsuojelualueilla turvattiin valvonnalla myös lintujen pesimärauhaa.

Ylä-Lapissa pidettiin yhteinen erävalvonta-koulutus Metsähallituksen ja rajavartiolaitoston henkilökunnalle.

3 ASIAKASPALVELU JA LUONTO-OPASTUS

Luonnonsuojelun tulosalue vastaa suojelu-, erämaa- ja retkeilyalueiden yleispalveluista. Se jakaa tietoa luonnonsuojelusta ja yhteiskunnallisista virkistyspalveluista sekä tarjoaa leirikoulu- ja opetusohjelmia.

3.1 Asiakaspalvelu

Luonnonsuojelun tulosalue vastaa koko Metsähallituksen yhteisestä asiakaspalvelusta. Asiakaspalvelun laadun yhtenäistämiseksi sekä kustannusten alentamiseksi luotiin vuoden alusta luontokeskuksista ja palvelupisteistä yhtenäinen ketju. Ketjuun kuului vuoden lopussa 17 asiakaspalvelupistettä. Uusin ketjun piste ”Kiehininen” avattiin syksyllä Saariselällä. Ketjun pisteissä kävi vuoden aikana yli 500 000 asiakasta.

Asiakaspalveluketjun tavoitteena on palvelun parantaminen: asiakas saa kaikki Metsähallituksen tuotteet ja palvelut samasta palvelupisteestä. Pisteiden valikoimaan kuuluvatkin kaikki Metsähallituksen tarjoamat tuotteet ja palvelut aina metsästysluvista julkaisuihin. Lisäksi Vantaan Tikkurilan asiakaspalvelupiste hoitaa postimyynnin.

Asiakaspalvelupisteet saivat tunnukseksi majava Kasperin. Hahmon loi yksi Pohjoismaiden tunnetuimpia kuvittajia, ruotsalainen Bengt Good. Kasperitunnuksen saivat sekä retkeilyalueiden että kansallispuistojen vilkkaimmat luontokeskukset ja muutamat taajamien palvelupisteet.

Luonnonsuojelun tuotteita saa asiakaspalvelupisteiden lisäksi luontotuvilta sekä Kylmäluoman opastuskeskuksesta ja Savukosken luontokeskuksesta.

Kuva 4. Metsähallituksen asiakaspalvelupisteiden tunnuksena on Kasper, joka toivottaa asiakkaat tervetulleiksi. Piirros: Bengt Good.

3.2 Luonto-opetus

Luonto-opetuksen tavoitteena on tehdä tunnetuksi luontoa ja herättää mielenkiintoa sitä kohtaan vuorovaikutteisesti, uusia näkökulmia ja asiayhteyksiä etsien. Luontokeskusten ja luonnonsuojelualueiden merkitys luonto-opetukselle tulee jatkuvasti kasvamaan kaupunkilaistumisen ja ihmisten luonnosta vieraantumisen myötä. Luonnonsuojelun tulosalue pyrkii tukemaan luonto-opetusta tarjoamalla sille puitteet. Koulujen opettajat vastaavat kuitenkin varsinaisesta opetuksesta.

Maasto-opastuksella pyritään lisäämään osallistujien omaa havaintoherkkyyttä kaikkia aisteja käyttäen ja oppimaan elämysten kautta. Leikkien avulla ja osittain perinteisillä, koulumaisilla tehtävillä pyritään lisäämään luontotietoutta sekä

kiinnostusta luontoa kohtaan. Maasto-opastusta järjestettiin vain koululais- ja muille ryhmille. Palveluiden saatavuutta parannettiin tekemällä yhteistyötä paikallisten matkailuyrittäjien kanssa.

Metsähallituksella on valmiita luonto-opetuspaketteja koululaisille eräissä luontokeskuksissa. Rokuan kansallispuistoon valmistui luontorastisto, johon liittyy runsaasti mm. luonto-opetukseen tarkoitettua oheismateriaalia. Keväällä valmistui ”Veteen piirretty raja – Perämeren kansallispuiston vuosi” –video. Sen tekijät ovat Länsi-Lapin ammatti-instituutin Tornion viestintä- ja kuvataidekoulutuslinjalta.

Luontokeskuksissa pyritään järjestämään toimintaa mahdollisimman monille ikäryhmille. Seitsemisen Näädänpolku on tarkoitettu päiväkotikäisille, Seitsemisen seikkailuretki ykkös- ja toisluokkalaisille, ”Vanha metsä” -teemapäivä yläasteelle, liito-orava-luento lukiolaisille sekä metsäammattilaisille. Luonto-opetus sisältää myös opastettuja kierroksia luontokeskusten näyttelyissä.

Luonnonsuojelualueiden mahdollisuuksia luonto-opetuksessa esiteltiin internetissä (ks. <http://www.metsa.fi/luo/>) ja esitteissä sekä Hossassa pidetyillä luontokouluopettajien talvipäivillä. Lisäksi Itä-Savon 57 ala-asteelle postitettiin keväällä ja syksyllä tietoa Linnansaaren kansallispuiston ja Järviluonnonkeskuksen tarjonnasta.

Koululaiset käyttävät suojelu- ja retkeilyalueita myös leirikoulutoimintaan. Siida – Saamelaismuseo ja Ylä-Lapin luontokeskus on mukana Lappilaiset leirikoulut -projektissa, jossa tuotetaan rooleihin ja tekemiseen perustuvia ohjelmapaketteja leirikoululaisille. Ohjelmat saatiin keväällä testausvaiheeseen. Seitsemisen kansallispuiston Kortosalon leirikoulutilalla käynnistyi kausi maaliskuussa ja yöpymisiä kertyi 55 vuorokaudelta. Kortesalo herätti kiinnostusta mm. opettajapäivillä. Seitsemisessä avustettiin leirikouluja vaellusten sekä luontopolkukäymysten suunnittelussa. Rantasalmen ympäristökasvatusinstituutin hoitama leirikoulujen organisointi toi Järviluonnonkeskukseen ja Linnansaaren kansallispuistoon edellistä vuotta enemmän leirikouluja.

Talkoilla on luontokasvatuksellista merkitystä, kun tekemisen kautta opitaan uusia asioita luonnosta. Talkoita järjestettiin useissa kansallispuistoissa yhteistyökumppaneiden kanssa.

3.3 Luontokeskukset

Metsähallituksella on kolmetoista luontokeskusta. Retkeilyalueiden kolme entistä opastuskeskusta (Hossa, Teijo ja Ruunaa) nimettiin vuoden alusta luontokeskuksiksi. Suurin osa luontokeskuksista on saanut Kasperin-tunnuksen.

Luontokeskusten tilat ovat perusrakenteeltaan samantyyppisiä, mutta maantieteellinen sijainti ja toimintaympäristön erot luovat erilaisia mahdollisuuksia kävijöille, opetukselle ja oppimiselle. Luontokeskuksessa on perusnäyttelyn lisäksi yleensä opintotila, jonka kirjoista, näyttekokoelmista ja atk-ohjelmista löytyy kiinnostavaa tietoa. Luontokeskuksissa järjestetään myös yleisötilaisuuksia ja näyttelyitä (ks. <http://www.metsa.fi/luo/>).

Siida – Saamelaismuseo ja Ylä-Lapin luontokeskus sai Kansainvälisen museoneuvoston (ICOM) Suomen komitean myöntämän Vuoden 1998 museoteko –palkinnon. Perusteluina mainittiin, että Siida tarjoaa kansainvälisestikin mitattuna nykyaikaiset ja korkeatasoiset puitteet alueen luonnon ja kulttuurin tutkimiselle, tallentamiselle ja esittelylle. Tunnustus kohdennettiin usealle toimijalle sen vuoksi, että ainutlaatuisella resurssien yhdistämisellä on saatu aikaan niin paikallisväestöä kuin matkailijoitakin palveleva kokonaisvaltainen tieto- ja elämyskeskus. Lisäksi Euroopan museoliiton arvioijat kävivät tutustumassa Siidaan elokuussa, sillä Siida on ehdolla Euroopan vuoden museoksi 1999. Valinta julkistetaan vuoden 2000 alussa.

Metsähallitus pystyi pitämään kuusi luontokeskusta avoinna ympäri vuoden (Koilliskaira, Savukoski, Siida, Teijo, Järviluonnonkeskus ja Seitsemisen). Myös muut luontokeskukset olivat talvella avoinna koulujen lomakausina. Luontokeskuksissa vieraili lähes 350 000 kävijää. Asiakkaita oli eniten Siidan, Oulangan ja Kellokkaan luontokeskuksissa (liite 1). Lisäksi Kylmäluoman retkeilyalueen opastuskeskukseen tutustui vuoden aikana 40 000 kävijää ja Iso-Syötteen retkeilyalueen opastuskeskukseen 75 000 kävijää. Tunturi-Lapin luontokeskuksessa, jossa Metsähallitus oli tammikuun jälkeen Metsäntutkimuslaitoksen vuokralaisena, vieraili vuonna 1999 yli 23 000 asiakasta. Heistä suuri osa käytti myös Metsähallituksen palveluja.

Luontokeskuksiin tutustutaan yleensä ryhmissä, joista valtaosa oli koululaisryhmiä. Ryhmien osuus luontokeskusten kävijöistä oli 22 %. Ulkomaalaisten osuus näyttelyvieraista oli noin 18 %. Huomattava määrä luontokeskusten asiakaskontakteista tapahtuu puhelimitse ja myös yhä enenevässä määrin internetin välityksellä.

Ylläksen Kellokkaaseen valmistui kevättalvella lisätiloja ja uusi perusnäyttely, joka kertoo tuntureiden, soiden ja metsien synnystä. Näyttelyn kohderyhmänä ovat kaikki ikäryhmät lapsista aikuisiin. Kainuun luontokeskuksessa uusittiin Metsän sylissä suo –näyttelyä. Pirkanmaan liitto avusti Seitsemisen luontokeskuksen perusnäyttelyn uudistamista ja Näädänpolun rakentamista.

Luontokeskuksissa on tilat myös vaihtuville näyttelyille. Luontokeskusten yleisötilaisuudet liittyvät tavallisesti kiertäviin näyttelyihin ja ajankohtaisiin luontoaiheisiin. Siidassa vietettiin kesäkuussa lapsille tarkoitetun ”Sopulin silmin” -luontonäyttelyn avajaisia. Kesän ja syksyn mittaan näyttelyyn kävi tutustumassa runsaasti päiväkotikäisiä lapsia. Siidaan valmistui myös kiljuhanhesta ja sen suojelusta kertova näyttely ”Lauluhanhen siivin maailmalla”.

Seitsemisen luontokeskuksen 10-vuotisjuhlaa vietettiin Metsähallituksen 140-vuotisjuhlan yhteydessä toukokuussa. Ohjelmassa oli juhlapuheita, Länsi-Aureen ympäristökoulun näytelmä sekä kaivonkatsontaa Koveron torpalla. Liesijoen vanha myllykin pyöräytettiin päivän kunniaksi käyntiin. Tammisaaren luontokeskuksessa vietettiin Tammisaaren saariston kansallispuiston 10-vuotisjuhla Euroopan kansallispuistopäivänä 24.5. Päivän aikana keskuksessa kävi noin 140 henkilöä.

Luontokeskuksissa on myös tarjolla muitakin kuin Metsähallituksen palveluita. Sinisimpukan luontokeskuksessa toimii Kasnäsin kylän kirjasto. Paikallisesti luontokeskukset ovat suosittuja kokoustiloja.

3.4 Luontotuvat, luontopolut ja nähtävyyshkohteet

Luontotuvat ovat auki vain osan vuodesta, yleensä kesäkauden. Metsähallituksen 18 luontotuvalla vieraili noin 94 000 kävijää (liite 1). Kävijämäärät vaihtelivat sijainnin ja aukiolon mukaan; keskimäärin tuvilla kävi runsaat 5 000 kävijää. Suosituimmat kohteet olivat Puurijärven-Isonsuon kansallispuiston (Kokemäki ja Huittinen) Karhiniemi ja Parikkalan Siikalahden lintuvesien suojeluohjelman kohteella oleva luontotupa ja Nuuksion kansallispuiston Haukkalampi.

Lauhanvuoren kansallispuiston luontotupa ”Muurahainen” avattiin kesäkuussa. Sen näyttelyssä esitellään Lauhanvuoren luontoa. Näyttelyn käsikirjoituksen teki Heikki Willamo ja näyttelyarkkitehtuurista vastasi K. ja Y. Wiherrheimo. Luontotupa on osa laajempaa Isojoen–Lauhanvuoren ohjelmasopimusta, joka kuuluu Euroopan unionin 5b-ohjelmaan.

Eräät nähtävyyshkohteet, kuten Liesjärven kansallispuiston vanha metsänvartijatila Korteniemi, Seitsemisen kansallispuiston kruununmetsätorppa Kovero ja Kaavin Telkkämäen luonnonsuojelualueen vanha kaskitila olivat avoinna kesäajan.

Maasto-opasteita uusittiin mm. Espoon Laajalahden luonnonsuojelualueella sekä Liesjärven, Nuuksion ja Lemmenjoen kansallispuistoissa. Utsjoen kirkkotuville sekä Karigasniemelle pystytettiin uudet opastustaulut. Saariselän uusi reittiportti sai opastustaulut, joissa esitellään Ylä-Lappia ja Urho Kekkosen kansallispuistoa. Merenkurkun luontoasemille vietiin saariston linnustosta kertovaa opastusmateriaalia.

Luontopoluilla esitellään kohdeopastein ja luontopolkuvihkosten avulla alueiden erityispiirteitä. Vuonna 1999 valmistui kymmenen uutta luontopolkua (liite 1).

3.5 Viestintä

Metsähallituksen luonnonsuojelu- ja retkeilyalueita sekä niiden luontoa ja palveluja esitellään internetissä. Sivuilla esitellään Metsähallituksen kansallispuistot, erämaa-alueet ja kaikki valtion retkeilyalueet yhteystietoineen sekä ylläpidetään tapahtumakalenteria. Keväällä uudistettiin internet-sivujen ulkoasu. Luonnonsuojelun sivuja oli vuoden lopussa 533 sivua. Näistä yli puolet tehtiin kertomusvuoden aikana. Uutuutena olivat mm. erämaa-alueita esittelevät internet-sivut. Sivuihin on ruotsiksi 7 % ja englanniksi 35 %. Käyntejä sivuilla oli noin 400 000 (270 000 vuonna 1998). Suosituimmat sivut olivat kansallispuistoista, erämaa- ja retkeilyalueista sekä autiotuvista kertovat sivut. (ks. <http://www.metsa.fi/luo> ja <http://www.metsa.fi/retkeily/>).

Puistoväki, Metsähallituksen luonnonsuojelun sisäinen tiedote, ilmestyi vuoden aikana kuusi kertaa. Yhteistyökumppaneiden kiinnostusta kuvaa se, että tiedotteen levikki nousi yli 650 kappaleeseen.

Metsähallituksen luonnonsuojelualueista ja retkeilyalueista on saatavilla maksuttomia esitteitä. Suojelualueiden esitteitä oli satakunta nimikettä. Koska useimmat esitteet on käännetty ruotsiksi, englanniksi tai saksaksi, on esitteitä yhteensä yli 200 nimikettä. Lisäksi oli maksullisia julisteita kansallispuistoista (10 kpl) ja elinympäristöistä (3 kpl) sekä muutamia kirjoja.

Metsähallituksen luonnonsuojelun julkaisusarjojen tarkoituksena on tehdä tunnetuksi alueilla tehtäviä tutkimuksia ja selvityksiä sekä edistää tulosten hyödyntämistä. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisujen A-sarjassa julkaistaan perusselvitykset ja tutkimukset, B-sarjassa puolestaan hoito- ja käyttösuunnitelmat sekä oppaat. Metsähallituksen luonnonsuojelun julkaisusarjoissa julkaistiin yhteensä 22 uutta nimekettä ja otettiin kaksi uusintapainosta.

Luonnonsuojelun ensimmäisenä verkkojulkaisuna julkaistiin internetissä ”Metsähallituksen luonnonsuojelualueiden hoidon periaatteet. Metsähallituksen luonnonsuojelualueiden tavoitteet, tehtävät ja hoidon yleislinjat” (ks. <http://www.metsa.fi/julkaisut/index.htm>). Samasta internet-osoitteesta löytyvät myös Metsähallituksen vuosikertomus ja ympäristöraportti.

Metsähallitus tuki Siidassa tammikuussa pidettyä alkuperäiskansojen elokuva- ja tv-tuotantotapahtumaa, joka esitteli saamelaiden ja Australian aborigiiniin uutta ja ajankohtaista elokuva- ja tv-tuotantoa. Ennätyspakkasissa katsottiin elokuvia Siidan viereen lumesta tehdyssä Revontuli-elokuvateatterissa. Tapahtuman pääjärjestäjänä oli Saamelaiden tuki -yhdistys. Tapahtuma kasvoi vuodenvaihteessa 1999–2000 Skábmagovat Kaamoksen kuvia kulttuuritapahtumaksi. Se keräsi saamelaiset yhdessä maailman muiden alkuperäiskansojen kanssa tervehtimään rummuttamalla uutta vuosituhatta.

Metsähallitus tuki Kuusamon luontokuvatapahtumaa (Kuusamo Nature IV Photo). Tämä kansainvälinen luontokuvaajatapahtuma kokosi Pohjoismaiden parhaat luontokuvaajat valokuvanäyttelyiden, yleisötapahtumien ja ruskaretkelyn pariin. Edellisvuosien tapaan valokuvakilpailun parhaita töitä oli esillä Oulangan luontokeskuksessa.

Luonnonsuojelu oli hyvin esillä tiedotusvälineissä. Kansallispuistopäivän tapahtumista kerrottiin runsaasti. Lehdistötiedotteita tehtiin kymmeniä, ja tiedotustapahtumia oli lukuisia. Suojelualueiden kuulumiset ja tapahtumat olivat hyvin esillä erityisesti paikallislehdissä ja -radioissa.

4 LAJIEN SUOJELU SEKÄ LUONTOTYYPPIEN HOITO JA ENNALLISTAMINEN

4.1 Uhanalaisten lajien suojelu

Luonnonsuojelun tulosalue vastaa uhanalaisten lajien suojelusta ja hoidosta Metsähallituksessa. Työ sisältää lajien esiintymistä koskevia selvityksiä ja seuranta sekä lajikohtaisia hoitotoimia. Uhanalaisten lajien esiintymätiedot tallennetaan valtakunnallisiin ja alueellisiin uhanalaisrekistereihin ja Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään. Tietoja käytetään hyväksi mm. luonnonvarasuunnittelussa, alue-ekologisessa suunnittelussa ja yleensäkin alueiden hoitoa ja käyttöä suunniteltaessa.

Ympäristöministeriön antamien tavoitteiden mukaisesti Metsähallitus vastasi vuonna 1999 arnikin, karvamaksaruohon, lännenhanhikin, pohjanailakin, tummaneidonvaipan ja tuoksualvejuuren valtakunnallinen seurannasta ja hoidosta. Kaikki nämä lajit ovat Metsähallituksen luonnonsuojelun kohdelajeja eli sellaisia uhanalaisia lajeja, joiden esiintymistä pääosa sijaitsee Metsähallituksen alueilla.

Kuva 5. Luonnonsuojelun tulosalue on valinnut arnikin yhdeksi kohdelajikseen. Piirros: Juha Ilkka.

Eläinlajeista kuuluvat maakotkan, muuttohaukan, tunturihaukan ja naalin kantojen valtakunnallinen seuranta sekä merikotkan kannan seuranta Oulun ja Lapin lääneissä Metsähallituksen tehtäviin. Myös nämä lajit ovat Metsähallituksen luonnonsuojelun kohdelajeja. Lisäksi Metsähallitus vastasi EU:n Life-rahoituksella toteutettavasta kiljuhanhen suojeluprojektista. Myös raakku eli jokihelmisimpukka ja saimaannorppa ovat Metsähallituksen kohdelajeja.

Uhanalaisten kasvilajien suojelussa keskityttiin pääasiassa seurantaan. **Arnikin** tunnetuista esiintymistä noin 90% on Metsähallituksen mailla ja sen esiintymien kokoa ja elinvoimaisuutta on seurattu vuodesta 1995. Kesällä seurannassa oli kahdeksan esiintymää. Lisäksi tarkastettiin Enontekiössä ja Utsjoella vanhoja esiintymiä. Kuusamossa päivitettiin arnikin ja **pohjanailakin** suojelusuunnitelmien toimenpiteet. Pohjanailakin ainoan Suomessa olevan kasvupaikan seuranta jatkettiin Oulangan kansallispuistossa. **Karvamaksaruohon** toinen esiintymä Suomesta löytyi kesällä Enontekiön Annjalonjin luonnonsuojelualueelta. Aiemmin tunnetulla esiintymällä, Muonion Olostunturilla, on seurattu vuosittain esiintymän kokoa ja lajin elämänkiertoa vuodesta 1996 lähtien. Alueelle rakennettiin osittain pitkostettu luontopolku ohjaamaan kesäaikaista kulkemista yhteistyössä Kemijoki Arctic Technology Oy:n ja Tunturituuli Oy:n kanssa.

Lännenhanhikin esiintymiä seurattiin ja Saaristomeren kansallispuistossa esiintymiä hoidettiin niittämällä, laiduntamalla ja kitkemällä. Lähes kaikki **tummaneidonvaipan** esiintymät sijaitsevat Metsähallituksen suojelualueilla. Vuonna 1999 seurattiin seitsemää esiintymää. Lisäksi yhdeltä esiintymältä poistettiin puustoa. Vanhoja esiintymiä tarkastettiin 37, joista yhdessätoista ei löydetty maanpäällisiä versoja. Uusia esiintymiä löydettiin neljä. Kaikki Euroopan **tuoksualvejuuren** esiintymät sijaitsevat Kevon luonnonpuistossa tai sen välittömässä läheisyydessä. Yhden esiintymän seuranta jatkettiin ja myös muut esiintymät kartoitettiin.

Vuonna 1999 tarkastettiin kaikki 335 aiemmin tunnettua **maakotkareviiriä** sekä noin 70 vihjettä uusista reviiireistä. Vihjeiden perusteella löytyi 30 uutta reviiiriä, joista 26 sijaitsi poronhoitoalueella. Vuoden aikana todettiin 101 onnistunutta pesintää ja niissä 114 rengastusikäistä poikasta. Tulos oli hieman edellisvuotta heikompi johtuen kahden poikasen pesien vähäisestä määrästä. Maakotkien pesätarkastuksiin osallistui noin 35 vapaaehtoista pesätarkastajaa. Metsähallituksen oman työn määrä oli noin kaksi henkilötyövuotta.

Metsähallitus selvitti pesintätuloksen paliskunnittain uuteen maakotkien porotaloudelle aiheuttamien vahinkojen korvausjärjestelmään liittyen ja kävi neuvottelut kaikkien 56 paliskunnan kanssa. Aiheesta tehtiin myös esite "Maakotkien porotaloudelle aiheuttamien vahinkojen korvaaminen" yhteistyössä ympäristöministeriön ja Lapin ympäristökeskuksen kanssa. Lisäksi kotkille rakennettiin pesäalustoja ja järjestettiin tai kustannettiin talviruokintaa.

Vuoden 1999 aikana saatiin päätökseen kaksivuotinen projekti tehostetusta **muuttohaukkojen** pesäpaikkojen tarkastuksista. Tulosten perusteella maamme muuttohaukkakanta näyttäisi olevan edelleen 100–130 paria eli kasvua vuosi-

kymmenen alusta ei ole tapahtunut. Pesintätulos oli erittäin hyvä Oulun läänissä, mutta Lapissa se jäi vuosikymmenen alun tasoa alhaisemmaksi. Uusia pesäpaikkoja löytyi kahdeksantoista, joista 13 sijaitsi Oulun läänissä. Toisaalta muutama vanha reviiri näytti autioituneen. Yhteensä löydettiin 62 asuttua reviiriä, joissa oli kaikkiaan 143 poikasta. Maastotöissä oli kymmenkunta vapaaehtoista pesätarkastajaa ja Metsähallituksen omaa työtä tehtiin noin viisi henkilötyökuukautta.

Tunturihaukan suojeluun ja seurantaan liittyen Ylä-Lapissa aloitettiin pahtakartoitus, jossa kolmen vuoden aikana pyritään tutkimaan ja luokittelemaan kaikki merkittävimmät pahdat. Pahtakartoituksessa ja muussa seurannassa löydettiin 16 asuttua tunturihaukan pesää, mikä on keskimääräistä parempi tulos. Pahtakartoitusta ja muuta tunturihaukan seurantaa varten Metsähallituksen omaa työtä tehtiin noin 1,5 henkilötyökuukautta.

EU:n Life-projektin puitteissa 120 tunnettua **naalin** pesäpaikkaa tarkastettiin talvella ja toisen kerran kesällä, mutta yhtään asuttua pesää ei löydetty. Havaintoja yksittäisistä naaleista tehtiin parikymmentä eri puolilla Ylä-Lappia. Kettuja tapettiin poikkeusluvalla naalien pesiltä ja pesimäalueilta noin 130 yksilöä. Vanhoista naalinpesistä tehtiin myös pesärekisteri. Pesien tarkastuksiin osallistui oman kenttähenkilökunnan lisäksi myös vapaaehtoisia.

Kesän aikana tarkastettiin Oulun ja Lapin lääneissä kaikki tunnetut **merikotka**-reviirit. Uusia reviirejä löydettiin kolme ja uusia reviirejä vanhoilta pesäpaikoilta neljä. Poikasia oli kaikkiaan 14. Neljä vapaaehtoista pesätarkastajaa osallistui työhön, johon Metsähallituksen omaa työtä käytettiin tämän lisäksi noin kuukauden verran. Saaristomerellä merikotkan talviruokintaa jatkettiin kahdessa paikassa.

EU:n Life-rahoituksella tukema Suomen **kiljuhanhi**populaation suojeluprojekti jatkui. Vuonna 1999 ei varmistettu yhtään kiljuhanhen pesintää Suomen Lapista, mutta pesimäkauden alussa nähtiin kiljuhanhia mm. Tenojokilaaksossa. Tietoa kiljuhanhesta ja sen uhanalaisuudesta on lisätty projektin aikana sekä Suomessa että lajin talvehtimisalueilla Kiinassa, Venäjällä ja Kazakstanissa. Vuonna 1999 valmistuivat lajia esittelevät näyttelyt Siidaan ja Kiinan Hunanin pääkaupunkiin Changshaan. Lisäksi Metsähallituksen internet-sivuilla julkaistiin kiljuhanhesta kertovat sivut (ks. <http://www.metsa.fi/luo/projektit/kiljuh/index.htm>). Vuoden aikana tuotettiin yhteensä 28 julkaisua, kaksi esitettä ja 14 sisäistä raporttia tai muistiota kiljuhanhesta ja sen suojelusta.

Saimaannorpan suojelussa jatkettiin kannan muutoksen eli syntyvyyden ja kuolleisuuden seurantaa. Kevään pesälaskennoissa löydettiin 40 poikasta. Pesälaskentoihin osallistui 40 henkilöä, joista noin puolet Metsähallituksen omaa väkeä. Pesälaskennan ja vuosien 1977–98 syntyvyys- ja kuolleisuustietojen perusteella talvikannan kooksi arvioitiin 200–220 yksilöä ja kannan kasvukertoimeksi 1.01.

Norpista yli puolet kuolee kalanpyydyksiin. Niinpä kuuteille vaarallisten kalanpyydysten käyttöä rajoitettiin huhtikuun puolivälistä kesäkuun loppuun yhteen-

sä 283 km² kokoisella alueella. Rauhoitus sopimuksia oli voimassa 72 kalastuskunnan tai muun vesialueen omistajan kanssa. Lisäksi aikuisillekin norpille vaaralliset kalastusvälineet kieltävä maa- ja metsätalousministeriön päätös tuli voimaan toukokuun alusta lähtien.

Saimaannorpalle määriteltiin EU:n direktiivien mukainen suotuisan suojelun taso ja keinot, joiden avulla tason edellyttämä 400 yksilön kanta voidaan saavuttaa. Myös Suomen luonnonsuojelualueverkoston edustavuuden arviointi valmistui saimaannorpan osalta.

Ylä-Lapissa tehtiin **jokihelmisimpukoiden** eli raakkujen kartoitusta yhteistyössä Inarin urheilusukeltajien kanssa Inarijoella, josta on vanhoja tietoja jokihelmisimpukan esiintymisestä. Joelta löydettiin ainoastaan kaksi noin 20 vuotta sitten kuollutta raakkua. Inarijoen latvaosat vaativat vielä lisäkartoitusta kokonaistilanteen selvittämiseksi. Pohjanmaalta löydettiin yksi uusi raakkuvesi, jossa on elinvoimainen kanta. Lisäksi osallistuttiin Lapin ympäristökeskuksen hankkeeseen Siikajoen-Juujoen raakkukannan selvittämiseksi.

Metsähallitus on valinnut kymmenen kohdelajia uhanalaisten eliöiden suojelun tehostamiseksi. Toiminta näiden lajien suojelemiseksi vuonna 1999 on esitelty Metsähallituksen ympäristöraportissa. Muiden uhanalaisten eliölajien suojelemiseksi tehdyt merkittävimmät toimenpiteet on kerätty liitteeseen 1.

Useilla luonnonsuojelutarkoituksiin hankituilla alueilla esiintyy uhanalaisia eliöitä. Esimerkiksi vuonna 1995 löydetty erittäin uhanalainen pikkunoidanlukko-esiintymä tuli vuoden 1999 joulukuussa toteutuneen maakaupan myötä osaksi Saaristomeren kansallispuistoa. Kyseessä on tämän direktiivilajin ensimmäinen suojeltu esiintymä Suomessa. Joroisten Saarikkolammen letto hankittiin valtiolle kuluneen vuoden aikana. Alueella esiintyy useita uhanalaisia putkilokasvi- ja sammallajeja, kiinnostavimpana taarna, jonka Saarikkolammen esiintymä on ainoa koko manner-Suomessa. Kasvuston laajuus on säilynyt suurin piirtein samana vuodesta 1949 lähtien, mutta lajin kukinta on vaihdellut suuresti vuosittain. Vuonna 1999 tavattiin 15 kukkivaa yksilöä.

Uhanalaisten esiintymiä hoidettiin ja seurattiin. Esimerkiksi Huosiaisniemen lehtojensuojelualueella on hoidettu horkkakatkeron kasvupaikkaa vuosina 1997 ja 1998 harventamalla sammalpeitettä. Hoidon ansiosta laji löytyi niemestä jälleen elokuussa 1999 vuoden tauon jälkeen. Paikalla kasvoi ennätykselliset 29 yksilöä. Saaristomeren kansallispuistossa pelastettiin mitä ilmeisemmin kahdeksan lajin yhteensä 23 esiintymää aktiivisin hoitotoimin, joita on tehty pääasiassa 1990-luvun loppupuoliskolla. Isojärven kansallispuistossa jatkettiin ketokatkeroiden seurantaa; kukkivien yksilöiden määrä oli lähes vuoden 1997 tasolla. Hailuodon Pöllännokassa raivattiin ja niitettiin rantaniittyä viisi hehtaaria. Yhteensä hoidettua alaa on siellä nyt kymmenen hehtaaria. Tavoitteena on niittykasvillisuuden hoito sekä alueellisesti uhanalaisen lapinsirrin elinympäristön parantaminen. Pöllännokan lapinsirrikanta onkin kasvanut hoitotoimien seurauksena vuoden 1996 neljästä parista 13 pariin.

Parikkalan Siikalahden uhanalaisten vesikasvien, hentonäkinruohon ja jouhividan sekä keltahierakan, seuranta jatkettiin jo kolmantena peräkkäisenä vuonna. Hentonäkinruohoa esiintyi enemmän kuin aiempina vuosina. Jouhividan esiintymät olivat hieman edellistä vuotta pienempiä, mutta silti runsaita. Kolmen seurantaavuoden jälkeen käy selvästi ilmi, että vesikasvien vuosien välinen vaihtelu on hyvinkin suurta. Keltahierakka on löytänyt uusia kasvupaikkoja Siikalahden hoitotoimien yhteydessä muodostuneista maapaljastumista ja ruoppausjättekasoista. Perinteisesti keltahierakka on kasvanut pääasiassa piisamin tekemillä keoilla. Siikalahden piisamikanta on romahtanut, kun alueella viihtyvä saukko on syönyt piisameita.

Uhanalaisrekisteriin kirjattiin uusia esiintymätietoja uhanalaisista eliöistä. Myös vanhojen tietojen tallentamista jatkettiin. Esimerkiksi Itä- ja Länsi-Suomen luontopalvelut tallensivat kaikki alueidensa valtionmaiden tunnetut pikkusieppo-esiintymät ja Pohjanmaalla suunniteltiin ja systematisoitiin päivityskäyttöä. Perä-Pohjolassa koottiin uhanalaisten itiökasvien tietoja yhteistyössä Oulun yliopiston kasvimuseon kanssa uhanalaisrekisteriin. Metsähallituksen ympäristöjärjestelmään (ks. luku 1.6) liittyen luonnonsuojelun tulosalue syötti uhanalaisten putkilokasvien tiedot paikkatietojärjestelmään alue-ekologisten suunnitelmien yhteydessä.

4.2 Ennallistaminen ja seuranta

Luonnonsuojelualueiden hoidon tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen. Tähän pyritään mm. luonnonhoidon ja ennallistamisen keinoin. Ennallistamista tarvitaan usein alueilla, joiden luonnontilaa ihminen on muuttanut esimerkiksi ojituksilla tai metsänviljelyllä. Ennallistamisessa pyritään yhdellä toimenpiteellä (esimerkiksi metsän poltolla tai suo-ojien tukkimisella) palauttamaan alue luonnontilaan tai mahdollisimman lähelle sitä. Vuoden 1999 ennallistamistoimet kohteittain ovat liitteessä 1.

Vuonna 1999 seurattiin ennallistumisen onnistumista soilla mm. Olvassuon luonnonpuistossa ja Rimpijärven soidensuojelualueella. Ojien tukkiminen patoamisen sijasta ja ojituksen seurauksena kasvaneen puuston poisto hakkuutahteineen edistivät tulosten perusteella ennallistumista.

Metsien ennallistamisen tutkimushanketta jatkettiin yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa. Vuonna 1999 keskityttiin raportointiin: tutkimusjärjestelyistä ja koealueiden kuvauksista ennen ennallistamistoimia valmistui raporttiluonnos. Lisäksi kirjoitettiin metsien ennallistamisopasta ja metsien ennallistamisen ekologiaa käsittelevää kirjallisuuskatsausta.

Vuonna 1999 ennallistettiin soita 604 hehtaaria ja metsiä 110 hehtaaria Metsähallituksen mailla. Lisäksi ennallistettiin muutamia puroja ja teitä.

Keidassoiden, aapasoiden ja korprien ennallistaminen Natura 2000-alueilla

EU:n Life-rahaston tukema hanke keidassoiden, aapasoiden ja korprien ennallistamisesta Natura 2000 -alueilla päättyi vuoden lopussa. Metsähallitus ennallisti hankkeen aikana yhteensä yli 1500 hehtaaria keidassoita, aapasoita ja korpia 17 Natura 2000 -alueella vuosina 1996–1999 Etelä- ja Pohjois-Hämeessä, Satakunnassa sekä Etelä-, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla. Projektin tavoitteena oli palauttaa ennallistettavien soiden luonnontila. Ennallistaminen tehtiin täyttämällä ja patoamalla ojia ja poistamalla ojituksen seurauksena kasvanutta puustoa ja taimikkoa. Ennallistamistoimien vaikutuksesta pohjavedenpinnan taso on noussut, mikä yhdessä suomalaisen avautumisen kanssa on luonut edellytykset suokasvilisyyden ja -eläimistön palautumiselle.

Projektiin osallistui Etelä-Suomen, Länsi-Suomen ja Pohjanmaan-Kainuun luontopalveluiden lisäksi Pirkanmaan ympäristökeskus. Projektin kustannukset olivat yhteensä 4,7 miljoonaa markkaa.

Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan aapasoiden ja korprien ennallistaminen EU:n Life-rahaston tukemassa aapasoiden ennallistamishankkeessa valmistuivat vuonna 1998 ja Oulun läänissä myös vuonna 1999 inventoitujen suokohteiden ennallistamissuunnitelmat. Kilsiaapa-Ristivuoman soidensuojelualueella ennallistettiin 69 hehtaaria suota. Osana Life-hanketta Martimoaavalla uusittiin 800 metriä pitkospuita ja avattiin lasten luontopolku, ja Hirvisuolle perustettiin selkärangattomia eläimiä esittelevä luontopolku ja uusittiin opastetauluja. Myös näyttävä aapasuojuliste valmistui mm. hankkeen tiedotustarkoituksiin.

4.3 Elinympäristöjen hoito

Elinympäristöjen hoito sisältää erilaisia luonnonhoitotoita, joita tehdään uhanalaisten ja harvinaisten lajien elinympäristöjen ja perinnebiotooppien säilyttämiseksi. Perinnemaisemien hoidon tavoitteena on maisemansuojelu, eliöstönsuojelu ja kansanperinteen vaaliminen.

Lintuvesien suojeluohjelman kohteella Parikkalan Siikalahdella estettiin järven umpeenkasvua niittämällä osmankäämikasvustoa avovesialueen lisäämiseksi. Linnusto näyttää hyötynneen aiempien vuosien hoitotoimista: sekä laji-, että paimäärät ovat kasvaneet.

Vuonna 1999 perinnemaisemia hoidettiin yhteensä runsaalla 600 hehtaarilla. Yleisin hoitomuoto oli laidunnus (548 ha). Suurin osa hoidetuista alueista sijaitsee Saaristomeren kansallispuistossa.

Vuoden 1999 luonnonhoitokohteet löytyvät liitteestä 1. Uhanalaisten lajien hoito on käsitelty luvussa 5.1.

Saaristomeren kansallispuiston perinnebiotooppien hoito ja entistäminen - Life

Euroopan Unionin Life-rahaston tukema hanke ”Saaristomeren kansallispuiston perinnebiotooppien hoito ja entistäminen” päättyi vuonna 1999. Vuoden 1999 aikana entistettiin hakoja ja niittyjä noin neljä hehtaaria. Myös laitumien määrää lisättiin kymmenellä hehtaarilla. Kolmen vuoden aikana on niittyjen ja hakojen pinta-alaa lisätty runsaalla 30 hehtaarilla ja hoidettujen perinnebiotooppien kokonaismäärä on noussut 303 hehtaarista 363 hehtaariin. Projektin päätavoitteena oli raivata umpeenkasvaneita niittyjä ja laidunmaita, jotta elinympäristöjen riittävä suojelun taso voitaisiin säilyttää. Projektissa rakennettiin kaksi uutta luontopolkua ja uusittiin viisi vanhaa. Lisäksi viidessä saassa on nyt uusitut opastaulut. Perinnebiotooppien hoidosta valmisteltiin kirjaa ja eliöistä ja niiden seurannasta neljää julkaisua.

Kuva 6. Saaristomeren perinnebiotooppien eliöistä ja niiden seurannasta valmisteltiin julkaisuja. Piirros: Laila Nevakivi.

Arvokkaiden Lounais-Suomen kosteikkojen suojelu ja hoito -Life

EU:n Life-rahaston tuella käynnistyi viiden lounaissuomalaisen kansainvälisesti arvokkaan lintuveden hoidon ja käytön suunnittelu sekä toteuttaminen. Kohteet ovat Mietoistenlahti (Mietoinen), Koskeljärvi (Eura, Mynämäki, Laitila), Otajärvi (Laitila, Pyhäranta, Kodisjoki), Omenajärvi (Kiikala, Suomusjärvi) ja Oukkulanlahti (Askainen, Lemu, Masku). Hanke on nelivuotinen.

Projektin aikana tehdään hoito- ja käyttösuunnitelmia ja aloitetaan välttämättömimmät kunnostustyöt ja luodaan pohjaa alueiden jatkohoidolle. Umpeenkasvaneita niittyjä entistetään, rantaniittyjä kuivattavia ojia täytetään ja sopivilla paikoilla aloitetaan laidunnus. Pienpetojen vähentäminen on osa hankkeessa toteuttavaa luonnonhoitoa. Hanke sisältää myös alueiden luontoarvojen inventointeja ja tutkimusta. Luontoretkeilyä edistetään rakentamalla mm. luontopolkuja, opastustauluja, linnustontarkkailupaikkoja ja opastuspisteitä. Hanke sisältää myös maanhankintaa.

Yllä mainittujen viiden alueen suunnitteluun, hoitoon ja kunnostamiseen on varattu yhteensä 8,5 milj. mk. Etelä-Suomen luontopalvelut vastaa hankkeesta, jossa ovat mukana myös Metsähallituksen Laatumaa, Suomen ympäristökeskus, Lounais-Suomen ympäristökeskus, Varsinais-Suomen ja Satakunnan riistanhoitopiirit sekä kosteikkoalueiden suurimmat kunnat. Vuonna 1999 työt aloitettiin suunnittelulla ja yleisötilaisuuksilla.

4.4 Luontokartoitus

Ylä-Lapin luonnonhoitoalueella ja Urho Kekkosen kansallispuistossa jatkui biotooppikartoitus. Hanke on osittain Euroopan unionin rahoittama (6b-hanke). Kuviotietojen tallennus LUOTI-tietojärjestelmään saatiin valmiiksi ja kartoitustietojen raportointi aloitettiin. Lisäksi biotooppikartoituksen tietojärjestelmää testattiin vuoden aikana. Hanke päättyy vuonna 2000.

Osana EU:n Life-rahaston tukemaa hanketta ”Ylläs-Aakenuksen alueen vanhojen metsien suojelun toteuttaminen” aloitettiin Ylläksellä biotooppikartoitus. Tässä kartoituksessa käytetään samaa menetelmää kuin Ylä-Lapin ja Urho Kekkosen kansallispuiston biotooppikartoituksessa. Myös Luoston vanhojen metsien suojeluohjelmakohteen kartoitus aloitettiin samalla menetelmällä. Sekä Ylläksellä että Luostolla valmistuivat maastotyöt ja ilmakuvatulkinta aloitettiin. Kartoitukset valmistuvat vuonna 2000.

4.5 Kasvillisuus selvitykset

Lajistoselvitysten tuloksia tarvitaan suojelualueiden hoitoa varten. Monet Metsähallituksen teettämät kasvillisuus- tai kasvilajistoselvitykset liittyvät uhanalaisiin lajeihin (ks. luku 5.1). Heikentynyt rahatilanne vähensi selvitysten määrää eteläisessä Suomessa. Tärkeimmät Metsähallituksen luonnonsuojelun tekemät tai teettämät kasvillisuus- ja kasvilajistokartoitukset on kerätty liitteeseen 1.

Haapakeitaan soidensuojeluohjelman kohteella Satakunnassa saatiin valmiiksi vuonna 1998 aloitettu kasvillisuuskartoitus, joka palvelee sekä alueen hoidon ja käytön suunnittelua että ennallistamissuunnittelua. Kartoituksen tulosten perusteella suuri osa alueen soista on ennallistettava. Hanke liittyi EU:n aluetukirahaston tavoiteohjelman 5b Isonjoen-Lauhanvuoren -kehittämishankkeeseen.

Ruunaan retkeilyalueen aarniosista ja muilta lahpuustoisimmilta kuvioilta kartoitettiin kääpälajistoa. Alue osoittautui yllättävän monipuoliseksi ja alueelta löytyi 16 valtakunnallisesti uhanalaista kääpälajia, joilla on yhteensä 70 esiintymää. Löydettyjen uhanalaisten lajien joukossa olivat mm. kanadankääpä ja sitkankääpä, jota ei ole aikaisemmin löydetty Itä-Suomesta. Kanadankääpä kasvaa kauan maassa maanneissa kuorettomissa männynrungoissa ja sitkankääpä järeillä kuusimaapuilla. Koko maasta tunnetaan vain muutamia näiden lajien esiintymiä.

Urho Kekkonen kansallispuiston alueella tehtiin uhanalaisten putkilokasvien esiintymien tarkistus ja uusien kasvistotietojen kokoaminen kesällä 1999. Kartoituksen tavoitteena oli vanhojen uhanalaisesiintymien koordinaattitietojen tämentäminen ja uusien havaintojen tekeminen sekä uhanalaisista putkilokasveista että muusta kasvillisuudesta. Työssä käytettiin lähtötietoina Luonnontieteellisen Keskusmuseon kasvistorekisterin kasvihavaintoja sekä uhanalaisten eliöiden rekisteriä, UHEXia. Vinkkejä kasvistollisesti arvokkaista alueista saatiin myös vanhoista alueen kasvillisuuskuvauksista. Maastotyöt pyrittiin kohdentamaan tärkeimpien uhanalaisesiintymien lisäksi eri puolille puistoa ja erilaisille elinympäristöille, jotta saataisiin mahdollisimman kattava otos alueen biotoopeista. Kasvistotietoja kerättiin eri puolilta puistoa 20 Atlas-ruudulta (1 × 1 km). Kartoitukset jatkuvat kesällä 2000. Puiston alueelta on havaittu 6 valtakunnallisesti ja 42 alueellisesti uhanalaista putkilokasvilajia. Uusia uhanalaisia putkilokasveja puistosta ei kesällä 1999 löytynyt. Puistolle uusina lajeina voitaneen kuitenkin mainita kulttuurin seuralaislajit pujo, vadelma ja mustaherukka, jotka kaikki löytyivät kämppien läheisyydestä.

Ylläksen Natura 2000 -alueella tehtiin putkilokasvien, jäkälien ja kääpien kartoituksia osana LIFE-hanketta. Kartoitukset tuottavat perustietoa alueen lajistosta ja uhanalaisista lajeista sekä niiden elinympäristöistä mm. hoito- ja käyttösuunnitelmaa ja opastustoimintaa varten. Yhteistyötä tehtiin Luonnontieteellisen keskusmuseon kanssa putkilokasvi- ja kääpäselvityksissä. Tähänastisten selvitysten perusteella alueelta on tietoja noin 220 putkilokasvista, 230 jäkälästä ja 90 käävästä. Kartoituksessa löytyi 21 Kittilän Lapin eliömaakunnalle uutta jäkälälajia. Valtakunnallisesti uhanalaisia putkilokasveja löytyi kuusi, jäkäliä kolme ja kää-

piä 19 lajia. Näistä suurin osa on alueelle uusia. Erityisesti kääpien suhteen alue on erittäin merkittävä. Kartoituksia on tarkoitus jatkaa ja laajentaa kesällä 2000.

4.6 Eläimistöselvitykset

Useat Metsähallituksen teettämät eläimistöselvitykset liittyvät uhanalaisiin lajeihin (ks. luku 5.1). Uhanalaisia lajeja lukuun ottamatta tärkeimmät eläinseurannat ja -selvitykset ovat liitteessä 1.

Oulangan kansallispuistosta löytyi Suomelle uusi harmoyökköslaji *Xestia atrata*, jonka suomenkieliseksi nimeksi on ehdotettu tummaharmoyökköstä. Siitä on Euroopasta vain kaksi aiempaa havaintoa, molemmat Ruotsista. Seuraavat esiintymät ovatkin Uralilla ja siitä itään. Lajia löytyi kaikkiaan kolme yksilöä. Lajin muina- tai toukkavaiheita ei toistaiseksi tunneta.

Itäisen Suomenlahden kansallispuiston kovakuoriaisselvityksissä löytyi neljä yksilöä jymypalloveisiä ajautuneina rannoille. Laji on edellisessä uhanalaisarvioinnissa määritelty maastamme hävinneeksi lajiksi. Lisäksi löytyi myös toinen Suomesta hävinneeksi tulkittu laji, mustahälvekäs, joka pyydystettiin Kilpisaaren metsästä. Näiden lisäksi löydettiin yksi vaarantunut laji, kuusi silmälläpidettävää taantunutta lajia ja yksi silmälläpidettävä harvinainen laji.

Ruunaan retkeilyalueella tehtiin koskialueen pohjaeläinlajiston kartoitus opinäytetyönä Joensuun yliopistolle. Tavoitteena on selvittää pohjaneläinlajiston koostumus ja mitä lajistoja kalat käyttävät ravintonaan. Näytteiden määrittäminen on toistaiseksi kesken, mutta alustavissa määrittelyissä löydettiin mm. erittäin harvinainen päivänkorentolaji, jota on aikaisemmin tavattu vain kerran Suomesta: 1900-luvun alussa Kokemäenjoelta.

Linnansaaren kansallispuistossa jatkettiin vesi- ja loppilinnuston pesimätuloksen seuranta. Seuranta liittyy pienpetojen, erityisesti minkin vaikutusten arviointiin. Kansallispuistosta on viime vuosina pyydystetty minkkejä. Ainakin luodoilla pesivien loppilintujen pesimätulos on parantunut alueilla, jossa minkkikanta on pienentynyt. Selkälokin pesintä onnistui kertomusvuonna Linnansaareissa aiempiin vuosiin verrattuna hyvin ja kansallispuiston 35 selkälokkiparia tuottivat 24 lentokykyiseksi varttunutta poikasta.

4.7 Muut tutkimukset ja selvitykset

Tärkeimmät muista kuin eläimistöön tai kasvillisuuteen liittyvistä selvityksistä on liitteessä 1. Kaikkien tutkimusten ja selvityksien määrässä näkyi eteläisen Suomen luontopalveluiden heikentynyt rahatilanne: selvityksiä pystyttiin tekemään vain hyvin vähän.

Pohjois-Karjalan vanhojen metsien suojelukohteiden verkon toimivuutta tutkittiin erityisesti haavalla esiintyvien lajien osalta. Hankkeessa kartoitettiin vanhojen metsien eläviä ja kuolleita puuyksilöitä. Kerättyjen tietojen perusteella laaditaan analyysi haapojen tämänhetkisestä esiintymisestä ja simulaatiomallien avulla ennustetaan haavan esiintymistä ja erilaatuisen haaparesurssin saataavuutta noin 50 vuoden aikaperspektiivillä. Tulosten analysointi on vielä kesken.

Vuosina 1998–99 hankittiin aineistoa Pirkanmaan suojelualueiden edustavuuden arviointia varten. Hankkeessa olivat mukana Metsähallituksen lisäksi Pirkanmaan ympäristö- ja metsäkeskukset, Pirkanmaan liitto, Suomen Ympäristökeskus sekä Tampereen ammattikorkeakoulu. Kesällä 1999 mitattiin lahopuita ja muuta puustoa vanhan metsän kohteilta (25 kpl). Vastaavasti Pirkanmaan ympäristökeskus mittasi useita vanhoja talousmetsäkohteita. Tulosten analysointi on vielä kesken.

5 MAANKÄYTTÖÖN VAIKUTTAMINEN

5.1 Natura 2000

Natura 2000 on Euroopan unionin alueverkosto, johon Suomi on unionin jäsenenä velvoitettu liittämään ns. luonto- ja lintudirektiiveissä mainittujen tärkeiden luontotyyppien ja lajien esiintymiä. Kaikkia kyseisten luontotyyppien ja lajien esiintymiä ei ole tarkoitus suojella, vaan verkostolla pyritään saavuttamaan suotuisan suojelun taso, jolla lajien ja luontotyyppien luontaiset levinneisyysalueet säilyvät ennallaan tai laajenevat. Suomen esitys Natura 2000 -suojelualueverkostoksi sisältää valtion maita yhteensä noin 3,3 miljoonaa hehtaaria 711 eri alueella. Nämä ovat valtaosaltaan olemassa olevia suojelualueita ja suojeleluohjelmiin kuuluvia alueita.

Metsähallitus osallistui loppuvuodesta Suomen Natura 2000 -ehdotuksessa puutteellisesti edustettuina olevien lajien ja elinympäristöjen täydennyksen valmisteluun yhteistyössä ympäristökeskusten kanssa. Se myös toteutti Natura 2000 -verkostoa hankkimalla alueita luonnonsuojelutarkoituksiin.

5.1.1 Life-hankkeet

Euroopan unionin Life-rahaston varoja voi anoa luonto- ja lintudirektiivien priorisoitujen lajien ja elinympäristöjen suojeleluun sekä Natura 2000 -alueiden kehittämiseen. EU:n aluekehitysrahaston ja Life-tuen osuus on yleensä korkeintaan

puolet koko hankkeen kustannuksista. Taulukossa 5 ovat ne EU:n Life-projektit, joissa Metsähallituksen luonnonsuojelu on päävastuullinen tai merkittävä osin mukana. Uhanalaisiin lajeihin liittyvät hankkeiden tulokset on esitetty kappaleessa 5.1, soiden ennallistamiseen liittyvien hankkeiden tulokset kappaleessa 5.2 ja luonnonhoitoon liittyvien hankkeiden tulokset kappaleessa 5.3.

Taulukko 5. Euroopan unionin Life-projektit, joissa Metsähallituksen luonnonsuojelu on päävastuullinen tai merkittävä osin mukana.

Nimi	Aika
Keidassoiden, aapasoiden ja korprien ennallistaminen Natura 2000 -alueilla	1996–1999
Saaristomeren kansallispuiston perinnebiotooppien entistäminen	1997–1999
Perämeren maankohoamisrannikon uhanalaisten luontotyyppien ja lajien suojelu sekä kulttuuriperinnön ja kestävän käytön edistäminen Rahjan saaristossa.	1997–2001
Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan aapasoiden ja korprien ennallistaminen Natura 2000 -alueilla	1997–2001
Suomen ja Ruotsin kiljuhanhipopulaation suojelu	1997–2000
Arvokkaiden Lounais-Suomen kosteikkojen suojelu ja hoito	1999–2003
Boreaalisten luonnonmetsien suojelun ja muiden maankäyttömuotojen yhteensovittaminen Syötteen alueella	1999–2002
Ylläs-Aakenuksen alueen vanhojen metsien suojelun toteuttaminen	1999–2003
Metsäpeuran rotupuhtauden turvaaminen	1998–2001
Naalin suojelu Suomessa ja Ruotsissa	1998–2002

Metsähallitus osallistui myös useisiin muihin Life-projekteihin. Metsäpeuran rotupuhtauden turvaamisprojektissa (1998–2001) korotettiin ja kunnostettiin peura-aitaa yli 40 kilometriä Kainuussa ja osallistuttiin hankkeen tiedottamiseen. Perämeren maankohoamisrannikon uhanalaisten luontotyyppien ja lajien suojeluun sekä kulttuuriperinnön ja kestävän käytön edistämiseen Rahjan saaristossa -hankkeessa (1997–2001) aloitettiin hoito- ja käyttösuunnitelman teko. Metsähallitus osallistui myös Merenkurkun saaristo -projektiin (1997–2000). Muista hankkeista, jossa Metsähallitus on mukana, kerrotaan luvuissa Uhanalaisten lajien suojelu (luku 5.1), Luonnontilan ennallistaminen ja seuranta (luku 5.2) ja Elinympäristöjen hoito (luku 5.3).

5.2 Suojelualueverkon edustavuusarviointi (SAVA)

Vuonna 1997 käynnistettiin Metsähallituksen ja Suomen ympäristökeskuksen yhteistyöhanke, jonka tarkoituksena on selvittää maamme suojelualueverkoston nykyistä tilaa sekä arvioida sen kykyä turvata Suomen luonnon monimuotoisuus. Päävastuu arvioinnista on Suomen ympäristökeskuksella.

Metsähallitus on toimittanut Suomen ympäristökeskukselle aineistoa suojelualueverkon edustavuusselvitystä varten. Väliraportti suojelutason riittävydestä eräiden uhanalaisten lintu- ja nisäkäslajien osalta valmistui alkuvuonna ja loppuraportti vuoden lopussa. Loppuraportti julkaistaan Metsähallituksen luonnon-suojelujulkaisuja -sarjassa keväällä 2000.

5.3 Luonnonvarasuunnittelu

Luonnonvarasuunnitelmat ovat laajoja, kokonaisvaltaisia luonnonvarojen kestävään käyttöön tähtäviä suunnitelmia, joissa sovitetaan yhteen Metsähallituksen eri tulosalueiden tarpeet sekä metsien hoidon ja käytön eri mahdollisuudet. Suunnitelmat korvaavat perinteiset metsätaloussuunnitelmat ja kattavat myös suojelu- ja virkistysalueet. Suunnitelmat tehdään osallistavan suunnittelun periaattein: kaikilla kiinnostuneilla on mahdollisuus kertoa valtion metsiä koskevat mielipiteensä, toiveensa ja tarpeensa. Luonnonvarasuunnitelmat tehdään Metsähallituksen asettamien ympäristötavoitteiden (luku 1.6) mukaisesti. Metsähallituksen luonnonsuojelun tulosalue on aktiivisesti mukana luonnonvarasuunnitelmien laadinnassa.

Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma vuosille 2000–2009 valmistui syksyllä. Suunnitelma-alue sisältää 952 000 hehtaaria Metsähallituksen maita ja vesiä 50 kunnan alueella. Tästä suojelukohteita on 178 600. Suunnitelmassa esitetään perustettavaksi Taivalkoskelle Lauttasuon suojelumetsä (760 ha) ja Iihin Röytän suojelumetsä (35 ha). Muut suojelumetsäesitykset perustuvat Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelutyöryhmän mietintöön.

Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma valmistui maaliskuussa. Suunnittelualueeseen kuului neljässätoista kunnassa olevia Metsähallituksen maita ja vesiä noin 1,7 miljoonaa hehtaaria, josta erityyppisiä suojelualueita on 298 000 hehtaaria. Perä-Pohjolan luontopalvelut oli mukana hankkeen projekti- ja johtoryhmissä ja osallistavan suunnittelun työryhmässä sekä vastasi suunnitelman luonnon monimuotoisuutta käsittelevästä osiosta. Suunnitelmassa esitetään perustettavaksi Tervolaan Louepalon suojelumetsä ja Muonioon Olostunturin suojelumetsä. Lisäksi suunnitelmassa esitetään ojitettujen hillasoiden ennallistamista kokeiltavan pienialaisesti. Myös luonnonsuojelua koskevaa tiedotusta aiotaan lisätä Länsi-Lapin asukkaille, sidosryhmille ja muille luonnonsuojelun palveluja käyttäville asiakkaille.

Itä-Suomen luonnonvarasuunnittelu aloitettiin toukokuussa ja suunnitelma valmistuu kesällä 2000. Suunnitelma kattaa seuraavan kymmenvuotiskauden ja 570 000

hehtaaria Metsähallituksen hallinnassa olevia maita ja vesiä. Suojelukohteita on yhteensä noin 75 000 hehtaaria. Yhteistyötä varten perustettiin kolme maakunnallista työryhmää (Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo ja Järvi-Suomi), jotka avustavat varsinaista projektiryhmää maankäytön periaatesuunnitelman laadinnassa. Kansalaismielipiteitä kartoitettiin syyskesällä. Itä-Suomen luontopalvelut osallistui syksyn aikana suojelupainotteisten maankäyttö- ja tuotantovaihtoehtojen laadintaan.

Itä-Suomen luonnonvarasuunnittelussa käytettiin yhtenä osallistamiskeinona 14 paikkakunnalle suunnattua torikiertuetta, jolla kerättiin palautetta ja esiteltiin Metsähallituksen toimintaa. Kiertueen aikana noin 1000 henkilöä täytti palautelomakkeen. Vastaajista noin kolmannes oli naisia. Luonnonsuojelun tulosalueen tehtäviä koskevia kommentteja saatiin lähes 800. Olemassa oleviin suojelu- ja virkistysalueisiin oltiin tyytyväisiä ja niitä pidettiin hyvin hoidettuina.

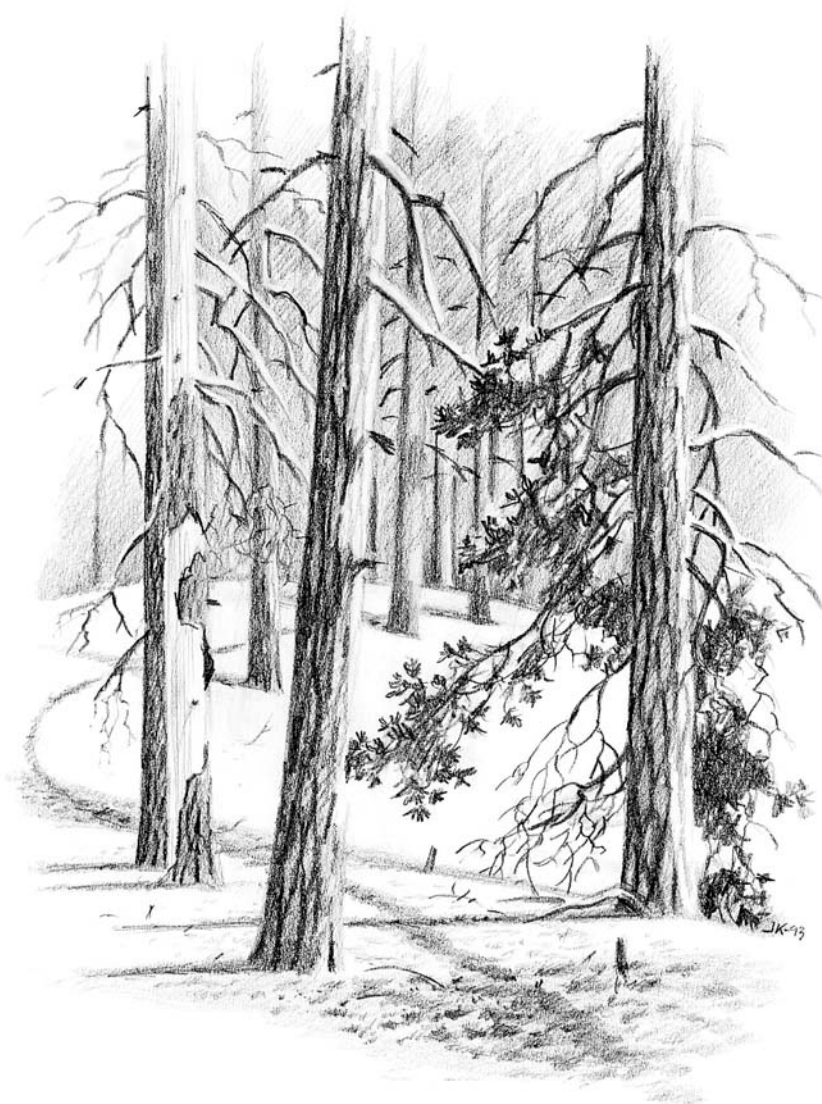
Itä-Suomen luonnonvarasuunnittelun maakunnallisissa työryhmissä nähtiin yhtenä Metsähallituksen vahvuutena yhteistyöhakuisuus ja avoimuus. Monimuotoisuuden uhkana monet pitivät kiristyviä tulostavoitteita, samoin pelättiin ilmaisupalvelujen karsimista ja jokamiehen oikeuksien kaventumista. Mahdollisuuksina nähtiin hyvin laajasti luontomatkailu, luonnonhoitotyöt ja muu paikallisten elinkeinoja kehittäminen.

Myös Ylä-Lapissa alkoi luonnonvarasuunnittelu vuonna 1999. Suunnitelma-alue on noin 2,7 miljoonaa hehtaaria. Luontopalvelut osallistuu monin tavoin suunnitteluun. Tulosalueen edustajat vastaavat Enontekiön ja Utsjoen paikallistyyryhmistä. Lisäksi järjestettiin alueen kunnissa yleisötilaisuuksia ja Inarissa, Utsjolla ja Enontekiöllä koulutustilaisuuksia.

5.4 Alue-ekologinen suunnittelu

Metsähallitus aloitti alue-ekologisen suunnittelun vuonna 1994. Suunnittelun tavoitteena on säilyttää ja lisätä metsäluonnon monimuotoisuutta. Tarkoitus on kehittää metsien rakennetta luonnonmetsien kehityskulkua jäljitellen. Tavoite saavutetaan varmistamalla lajien elinympäristöjen säilyminen ja jatkuvuus säilyttämällä talousmetsäalueillakin vanhojen metsien ja lehtimetsien osuus riittävänä, luomalla leviämismahdollisuuksia uhanalaisille lajeille sekä kohdentamalla luonnon ennallistamiseen tähtäävät toimenpiteet mahdollisimman hyvin. Suunnittelussa kerätään tietoa tärkeistä elinympäristöistä eli avainbiotoopeista, samoin kuin virkistys- ja kulttuurikohteista. Lopputuloksena on verkosto, johon sisältyy metsätalousalueiden lisäksi virkistyspainotteisia ja suojeltavia alueita. Metsähallituksen asettamien ympäristöpäämäärien tavoitteena on, että kaikissa Metsähallituksen talousmetsissä ovat alue-ekologiset suunnitelmat valmiina vuoden 2000 loppuun mennessä. Suunnitelma-alueiden koko vaihtelee muutamista tuhansista hehtaareista yli 100 000 hehtaariin. Yleensä suunnitelma-alueilla on sekä talousmetsiä että luonnonsuojelualueita.

Alue-ekologinen suunnittelu tehdään tulosalueiden yhteistyönä. Uusia luontokohteita haetaan metsätaloustietojen ja osallistavan suunnittelun avulla. Alue-ekologisissa suunnitelmissa kokonaan metsänkäsittelyn ulkopuolelle jäävien valtakunnallisesti uhanalaisten lajien esiintymien sekä muiden arvokkaiden luontokohteiden osuus suunnittelualueen pinta-alasta vaihtelee paljon ollen keskimäärin vajaa 5 %. Metsähallitus teki joulukuussa päätöksen 19 uuden suojelumetsän (5 561 ha) perustamisesta Itä-Suomeen, Pohjanmaalle ja Kainuuseen sekä 94 (2 843 ha) uuden luonnonsuojelualueen säädösvalmistelujen aloittamisesta. Näistä alueista valtaosaa on esitetty perustettavaksi alue-ekologisissa suunnitelmissa.

Kuva 7. Alue-ekologisissa suunnitelmissa esitetään usein perustettavaksi suojelumetsiä tai lakisääteisiä luonnonsuojelualueita. Piirros: Jari Kostet.

Luonnonsuojelun tehtävänä on tarkistaa mahdollisia uhanalaisesiintymiä ja kartoittaa myös muuta lajistoa. Kuorevedeltä löytyi alue-ekologisessa inventoinnissa uhanalaisen suikeanoidanlukon esiintymä. Suomussalmen Malahvian ja Kukkurin kiistanalaisilla alueilla tehtiin yhteistyössä metsätalouden kanssa tarkentavia lajistoinventointeja. Itä-Lapista löydettiin uhanalaisia kääpiä yli 80 uudesta kohteesta. Näistä kaksi oli erityisesti suojeltavien lajien kasvupaikkoja

Vuoden 1999 lopussa Metsähallituksen valmiit, hyväksytyt alue-ekologiset suunnitelmat kattoivat noin 3,8 miljoonaa hehtaaria; noin puolelle tästä alueesta valmistui suunnitelma kertomusvuoden aikana. Alue-ekologisten suunnitelmien maastotyöt oli saatu päätökseen vuoden lopussa noin kuuden miljoonan hehtaarin (94 % koko suunnittelualueesta) osalta.

5.5 Uusien suojelualueiden perustamisvalmistelu

Ympäristöministeriö antoi Metsähallituksen tehtäväksi avustaa ministeriötä suojelualueiden säädösvalmistelussa mm. laatimalla ehdotus Pohjanmaan ja Kainuun vanhojen metsien suojelualueiden säädöksiksi.

Metsähallitus lähetti ympäristöministeriölle ehdotuksen Syötteen alueen perustamisesta kansallispuistoksi keväällä 1998. Valmistelua jatkettiin mm. antamalla lausunto ministeriön säädösehdotuksesta ja osallistumalla neuvotteluihin kuntien ym. tahojen kanssa.

Säädösvalmistelu käynnistyi keväällä Pohjanmaan ja Kainuun alueella. Vuoden alussa perustettiin kumpaankin maakuntaan työryhmä, joissa olivat myös sidosryhmät edustettuina. Yksityishenkilöt ja yhteisöt pääsivät vaikuttamaan yleisötilaisuuksissa, joissa Koillismaalla herättivät eniten keskustelua Kuusamossa sijaitsevat suojeluohjelmakohteet, joihin kohdistuu matkailukäytön paineita. Kainuussa puolestaan keskusteltiin metsästyksestä ja Suomussalmen ja Puolangan kuntien kansallispuistoesityksistä. Säädösten kirjoittaminen aloitettiin, ja ne saadaan valmiiksi Metsähallituksen osalta vuonna 2000. Kaiken kaikkiaan säädösvalmistelussa on 112 kohdetta, yhteispinta-alaltaan noin 71 000 hehtaaria.

6 KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

Metsähallituksen luonnonsuojelun kansainvälinen toiminta oli sekä suojelualueyhteistyötä Suomen lähialueilla sijaitsevien suojelualueiden kanssa että toimintaa kansainvälisissä luonnonsuojelujärjestöissä. Lähialueyhteistyössä pääkumppanina oli Venäjä ja organisaatioyhteistyössä Euroopan kansallispuistoliiitto EUROPARC ja kansainvälinen luonnonsuojeluliitto IUCN (The World Conservation Union). Luonnonsuojelun asiantuntijoita työskenteli myös Metsähallitus Consultingin projekteissa mm. Karjalan tasavallassa ja Ukrainassa.

6.1 Lähialueyhteistyö

Lähialueyhteistyössä toimittiin Venäjän, Viron, Ruotsin ja Norjan luonnonsuojelualueiden, luonnonsuojeluviranomaisten ja tutkimuslaitosten kanssa pääpainon ollessa Venäjällä. Kukin luontopalvelualue vastasi yhteistyöstä omalla kohdallaan rajan toisella puolella sijaitseviin suojelualueisiin. Luonnonsuojelun keskusyksikkö vastasi lähialueyhteistyön koordinoinnista.

6.1.1 Lähialueyhteistyö Venäjän kanssa

Yhteistyö kohdistui rajan tuntumassa jo toimiviin tai suunniteltuihin Venäjän suojelualueisiin. Yhteistyön pitkän aikavälin tavoitteena on luoda Suomen ja Venäjän raja-alueelle monipuolinen yhteistyöverkosto, jossa suojelualueparit toimisivat verkoston ytiminä. Yhteyksiä luotiin myös Luoteis-Venäjän suojelualueliittoon ja Venäjän keskushallinnossa kansallispuistoista vastaavaan Venäjän Federaation metsäpalveluun. Venäjä-yhteistyö toteutettiin osana Suomen ja Venäjän luonnonsuojelun yhteistyösopimusta, joten Metsähallituksen luonnonsuojelu osallistui myös Suomen ja Venäjän luonnonsuojelun yhteistyöryhmän toimintaan.

Metsähallituksen luonnonsuojelun lähialueyhteistyö Venäjällä sisälsi vuonna 1999:

- * lajistoinventointeja ja -tutkimuksia kuten linnuston laskentoja sekä perhos- ja maanilviäisselvityksiä Suomenlahden alueella, laatokannorpan suojelua edistäviä inventointeja Sortavalan ja Valamon saaristossa, vanhojen metsien lajistot selvityksiä Kutsassa ja yhteistyötä petolintukantojen tilan selvittämiseksi Murmanin alueella,
- * kävijöiden ja luontomatkailun edellyttämän palveluvarustuksen (luotopolut, pitkospuut, tulipaikat ja majoitustuvat) rakentamista Paanajärven kansallispuistossa ja Kostamuksen luonnonpuistossa sekä luontokeskusten suunnittelua Sortavalan saariston suojelualuetta varten,
- * tiedon keräämistä uusien suojelualueiden perustamiseksi Sortavalan saaristossa, Kalevalan alueella, Kutsassa ja Lapin metsässä,
- * luonto-opetuksen ja -valistuksen kehittämistä, luontokursseja ja -opetusta Kostamuksen luonnonpuiston kanssa,
- * Suomen luonnonsuojelualueita esittelevän aineiston kääntämistä venäjäksi palvelemaan sekä opetusta, valistusta että luontomatkailua,
- * Venäjällä toteutettujen biologisten inventointien suomenkielisten raporttien kääntämistä venäjäksi palvelemaan uusien suojelualueiden perustamissuunnittelua.

Luonnonsuojelun tulosalueen asiantuntijat osallistuivat myös Metsähallitus Consultingin johdolla toteutettavaan ”Karelia Parks Development” -nimiseen Tacis-projektiin Karjalan tasavallassa sekä ”Trans-Karpatian Environment Network” -nimiseen Tacis-projektiin Ukrainassa ja Romaniassa.

6.1.2 Lähialueyhteistyö Ruotsin, Norjan ja Viron kanssa

Merenkurkun alueella tehtiin yhteistyötä Ruotsin kanssa osallistumalla mm. Merenkurkun neuvoston asettamaan luonnonsuojeluviranomaisten yhteistyöryhmän toimintaan. Lisäksi osallistuttiin Merenkurkun saariston matkailun ja luonnonsuojelun yhteensovittamisen Interreg IIc Achipal -projektiin.

Ruotsin ja Norjan kanssa tehtiin tiiviisti yhteistyötä suurpetojen ja petolintujen seurannan kehittämiseksi. Kokemuksia ja seurantatuloksia vaihdettiin useissa yhteisissä kokouksissa. Lisäksi osallistuttiin Ruotsin kanssa yhteiseen Life-projektiin naalien suojelemiseksi.

Metsähallitus osallistui Suomen ja Viron ympäristöministeriöiden luonnonsuojelun yhteistyöryhmän toimintaan. Metsähallituksesta oli työryhmän Suomen osapuolen sihteeri. Lisäksi Metsähallitus osallistui putkilokasviyhteistyöhön, jonka projektin seminaari ja maastoretkeily järjestettiin Kilpisjärvellä. Metsien ennallistamisprojektin seminaari järjestettiin Seitsemisen kansallispuistossa.

6.2 Yhteistyö Kiinan Hunanin maakunnan metsäosaston kanssa

Metsähallitus jatkoi edelleen yhteistyötä Hunanin maakunnan metsäosaston kanssa. Projektin koordinointiryhmä piti kokouksen Suomessa elokuussa. Syyskuussa avattiin yhteistyön tuloksena syntynyt luontokeskus Hunanin pääkaupungissa Changshassa. Suomesta luontokeskuksen avajaisiin osallistuivat Pentti Takala, Rauno Väisänen sekä Hannu Sipinen, joka vastasi luontokeskuksen Suomen osaston toteutuksesta. Lisäksi jatkettiin ”Hunanin maakunnan biodiversiteetin säilyttäminen” -toimintaohjelman (Biodiversity Action Plan) muokkaamista julkaistavaksi.

6.3 Muu kansainvälinen toiminta

Perä-Pohjolan ja Ylä-Lapin luontopalvelut osallistuivat Arktisen Neuvoston alaiseen CAFF-työskentelyyn (Conservation of Arctic Flora and Fauna) ja sen valmistelemaan sirkumpolaarisen suojelualueverkon seurantaraportin CPANin (Circumpolar Protected Areas Network) laatimiseen Suomen osalta. Tiina Kärnerä Etelä-Suomen luontopalveluista osallistui Pohjoismaiden neuvoston luonto- ja virkistystyöryhmän toimintaan.

Euroopan kansallispuistoliiton EUROPARCin vuosikokous pidettiin syyskuussa Puolan Zakopanessa teemalla ”Transcending borders – Parks for Europe”. Metsähallitusta kokouksessa edustivat Rauno Väisänen ja Lassi Karivalo. Metsähallitus järjesti yhdessä ympäristöministeriön ja metsäntutkimuslaitoksen kanssa Euroopan kansallispuistopäivänä 24. päivänä toukokuuta juhlaseminaarin Inarissa teemalla Kansallispuistot 2000 luvulla.

Metsähallitus osallistuu aktiivisesti IUCN:n (The World Conservation Union) työhön. Syyskuussa osallistuttiin kansainvälisen seminaarin järjestämiseen luonnonsuojelualueiden hoidon tehokkuuden arvioinnista. Seminaarin pääalustajana oli Marc Hockings Queenslandin yliopistosta Australiasta. Luonnonsuojelun asiantuntijoita oli mukana IUCN:n toiminnassa mm. kansallispuisto- ja ympäristökasvatuskomissioiden jäseninä. Rauno Väisänen osallistui IUCN:n suojelualuekomission WCPA:n (World Commission of Protected Areas) suojelualueiden sosiaalista markkinointia käsitelleeseen kokoukseen ja PARC:in (Protected Area Resource Centre) kehittämistä koskeneeseen kokoukseen. Stig Johansson kutsuttiin WCPA:n ”Management Effectiveness” -työryhmän jäseneksi.

COST-hankkeiden (European Cooperation in the Field of Scientific and Technical Research) tavoitteena on edistää tieteellistä ja teknistä yhteistyötä Euroopassa. Rauno Väisänen osallistui ”Forest Reserves Research Network in Europe” -hankkeeseen (”COST Action E4”). Hän osallistui myös eurooppalaisten kosteikkojen suojelua edistävään vuosittaiseen ”Delta chiama Delta” -seminaariin Italiassa.

Luonnonsuojelun tulosalue osallistui WWF:n suunnitteleman ja luontomatkailuun painottuvan PAN Parks -suojelualueverkoston jäsenyyuskriteeristön kehittämiseen. Oulangan kansallispuisto on alustavasti mukana tässä verkostohankkeessa.

Skotlannin luonnonsuojelualueiden hoidosta vastaavan Scottish Natural Heritage'n johtokunnan puheenjohtaja John Markland, toimitusjohtaja Roger Crofts, aluejohtaja Jeff Wattson ja päätutkija Michael Usher vierailivat Suomessa heinäkuussa tutustuen Metsähallituksen ja erityisesti luonnonsuojelun toimintaan. Tikkurilassa käynnin lisäksi vierailu suuntautui Ylä-Lapin luontopalveluiden kohteisiin Inarissa ja Utsjoella.

Venäjän metsäpalvelun (Federalnaja lesnaja sluzhba) edustajat vierailivat Metsähallituksessa erityissuojelualueiden hallinto-osaston johtaja Viktor Popovin johdolla. He tutustuivat mm. Oulangan ja Paanajärven kansallispuistojen yhteistyöhön. Kansallispuistot ovat Venäjällä osa Venäjän metsäpalvelun hallintoa.

Metsähallituksen ja Kiinan Hunanin maakunnan metsäosaston väliseen yhteistyösopimukseen liittyen Hunanin metsäosaston nelihenkinen valtuuskunta vieraili Metsähallituksessa elokuussa ulkomaan asioiden osaston johtaja Cai Sheng Dingin johdolla. Yhteistyökokousten jälkeen tehtiin ekskursion Evolle sekä Puurijärven-Isonsuon ja Liesjärven kansallispuistoihin.

IUCN:n suojelualueiden hoidon tehokkuuden mittareiden kehittäjä australialainen Marc Hockings vieraili Metsähallituksessa syyskuussa. Hän tutustui hoidon tehokkuuden mittaamisen kehittämishankkeeseen sekä vieraili Tammisaaren kansallispuistossa.

Etelä-Suomen luontopalvelut järjesti ympäristö-, ulko- sekä maa- ja metsätalousministeriöiden pyynnöstä useita Nuuksion kansallispuiston esittelyitä ministeriöiden kansainvälisille vieraille.

Luonnonsuojelun tulosalue osallistui yhdessä muiden tulosalueiden kanssa lukuisten ulkomaisten ryhmien vierailujen järjestämiseen. Vieraita kävi mm. Ukrainan ympäristöministeriöstä, Irlannin metsähallituksesta, Iso-Britannian Forestry Commissiosta, Ranskan metsähallituksesta, Latvian ympäristö-, liikenne- ja maatalousministeriöstä, Venäjän alueiden metsähallintovirastoista, Iranin ympäristöministeriöstä ja Aldo Leopold Wilderness Research Instituutista USA:sta.

TAULUKOT

- Taulukko 1. Euroopan unionin tukemat hankkeet, joissa Metsähallituksen luonnonsuojelu oli merkittävästi mukana vuonna 1999.
- Taulukko 2. Luonnonsuojelutehtävien ja yhteiskunnallisten virkistyspalvelutehtävien varainkäytön jakautuminen yksiköittäin vuonna 1999.
- Taulukko 3. Luonnonsuojelun merkittävimmät rakennushankkeet vuonna 1999.
- Taulukko 4. Kansallispuistojen arvioidut kävijämäärät vuonna 1999
- Taulukko 5. Valtion retkeilyalueiden arvioidut kävijämäärät vuonna 1999.
- Taulukko 6. Metsähallituksen luontokeskusten kävijämäärät ja aukiolovuorokaudet vuonna 1999.
- Taulukko 7. Metsähallituksen luontotupien kävijämäärät vuonna 1999.
- Taulukko 8. Vuonna 1999 valmistuneet luontopolut.
- Taulukko 9. Tärkeimmät uhanalaisten eliölajien suojelemiseksi tehdyt toimenpiteet vuonna 1999.
- Taulukko 10. Ennallistamishankkeet vuonna 1999.
- Taulukko 11. Perinnemaisemien hoitokohteet vuonna 1999.
- Taulukko 12. Tärkeimmät luonnonhoitokohteet (ha) vuonna 1999.
- Taulukko 13. Tärkeimmät kasvillisuus- ja kasvilajistokartoitukset vuonna 1999.
- Taulukko 14. Tärkeimmät eläimistöselvitykset vuonna 1999.
- Taulukko 15. Tärkeimmät muut selvitykset vuonna 1999.

Taulukko 1. Euroopan unionin tukemat hankkeet, joissa Metsähallituksen luonnonsuojelu oli merkittävästi mukana vuonna 1999. Luvut tarkoittavat vain EU-rahoitusta. Yksikkönä 1 000 mk.

Life-rahaston tukemat hankkeet

* Saaristomerén kansallispuiston perinnebiotooppien hoito ja entistäminen	1 531
* Keidassoiden, aapasoiden ja korpjen ennallistaminen Natura 2000 –alueilla	551
* Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan aapasoiden ja korpjen ennallistaminen Natura 2000 –alueilla	661
* Arvokkaiden lounais-Suomen kosteikkojen suojeleminen ja hoito	208
* Suojelun ja muiden maankäyttömuotojen yhteensovittaminen Syötteen alueella	121
* Ylläs-Aakenuksen vanhojen metsien suojeleminen	518
* Suomen ja Ruotsin kiljuhanhipopulaation suojeleminen	1 017

Aluetukirahaston tukemat hankkeet

* Tammelan luontokeskuksen ja sen näyttelyn rakentaminen	2 752
* Isonjoen-Lauhanvuoren kehittämishanke	252
* Elimyssalolta Vienansaloon –luontomatkaileminen ja luonnonsuojeluhanke	307

Taulukko 2. Luonnonsuojelutehtävien ja yhteiskunnallisten virkistyspalvelutehtävien varainkäytön jakautuminen yksiköittäin vuonna 1999. Ls-tehtävät = luonnonsuojelutehtävät, Virkistysp. = yhteiskunnalliset virkistyspalvelut. Yksiköiden nimissä lp = luontopalvelut.

Yksikkö	Ls-tehtävät 1 000 mk	Ls-tehtävät %	Virkistyspalv. 1 000 mk	Virkistyspalv. %
Keskusyksikkö	3 361	3	0	0
Kehittämisyksikkö	5 481	6	621	2
Etelä-Suomen lp	18 159	19	804	3
Länsi-Suomen lp	8 950	9	1 486	5
Itä-Suomen lp	11 255	11	2 217	7
Pohjanmaan-Kainuun lp	22 160	23	11 216	35
Perä-Pohjolan lp	13 071	13	9 788	30
Ylä-Lapin lp	8 014	8	5 726	18
MH:n sisäiset palvelut	7 432	8	0	0
Yhteensä	97 883	100	31 858	100

Taulukko 3. Luonnonsuojelun merkittävimmät rakennushankkeet vuonna 1999. Kp = kansallispuisto.

Kohde	Yks. 1 000 mk
<i>Luonnonsuojelutehtävät</i>	
Nuukion kp: Högbackan päärakennuksen kunnostus ja palveluvarustuksen rakentaminen	184
Torrnsuon ja Liesjärven kansallispuistot: palveluvarustuksen rakentaminen	335
Hämeen luontokeskuksen ja sen näyttelyn rakentaminen	5 307
Puurijärven-Isonsuon kp: palvelurakenteiden rakentaminen	169
Seitsemisen kp: Koveron kruununmetsätorpan pärekaton uusiminen ym	160
Lauhanvuoren kp: Muurahaisen luontotuvan näyttelyn rakentaminen	107
Pyhä-Häkin kp: Poika-Ahon torpan entisöinti	123
Mikkelinsaarten merivartioaseman kunnostus	161
Savonlinnan toimitilojen (Aino Ackten puistotie) kunnostus	144
Pyhäniminen perinnetilan kunnostuksen jatko (Mäntyharju)	831
Koitaajoen alue: Polvikosken sillan rakentaminen	739
Rokuan kp: reitistöjen rakentaminen ja kunnostus	417
Iso-Syötteen alueen palvelurakenteet	222
Kuusamon Karhuntutassun toimitilojen laajennus & lunastus	456
Oulangan kp: Taivalkönkään riippusilta, Hautajärven varastorakennus ym	350
Ylimaan autokatoksen rakentaminen (Taivalkoski)	208
Hepokönkään (Puolanka) palveluvarustuksen uusiminen	139
Kainuun luontokeskuksen asiakaspalvelutilojen uusiminen	655
Kellokaan toimitilojen ja näyttelyn kehittäminen	1 418
Palvelupiste Etiäisen näyttelyn uusiminen	174
Urho Kekkosen kp: pitkospuut välillä Kemihaara-Mantolaakso	110

Kohde	Yks. 1 000 mk
<i>Yhteiskunnalliset virkistyspalvelut</i>	
Riittaskorven virkistysmetsän palveluvarustuksen rakentaminen	258
Metsäpeuranmaa -hanke	103
Kylmäluoman retkeilyalueen palveluvarustuksen kunnostus ja täydennys	704
Iso-Syötteen retkeilyalue: Anninkosken sillan rakentaminen	272
Syöte-Puolanka moottorikelkkauran rakentaminen	336
Hossan retkeilyalue: Seipiniemen leiriintymisalue ym	166
Hepokönkään (Puolanka) palveluvarustuksen uusiminen	192
Vuokin polkujen ja kahden sillan uusiminen	248
Sallan toimitilojen laajennus ja kunnostus	121
Savukosken ja Pelkosenniemen moottorikelkkaurien kunnostaminen	151
Vika-Vaattunki -alueen reitit ja rakenteet	378
Vanhon kämppien entisöinti ja kunnostus (mm. A. E. Järvisen kämppä)	117
Kittilän retkeilyreittien rakentaminen ja kunnostus	181
Ylläksen-Aakenuksen tulevan suojelualueen ulkopuoliset reitit ja opasteet	203
Ivalonjoen Kultalan portaat (Hammastunturin erämaa-alue)	150
Saariselkä, Laanila - Kakslauttanen: valaistun latu-uran levennys	350

Taulukko 4. Kansallispuistojen arvioidut kävijämäärät vuonna 1999.

Alue	Kävijöitä	Alue	Kävijöitä
Helvetinjärvi	30 000	Petkeljärvi	15 000
Hiidenportti	4 500	Puurijärvi-Isosuo	25 000
Isojärvi	8 000	Pyhä-Häkki	12 000
Itäinen Suomenlahti	10 000	Päijänne	7 000
Kauhaneva-Pohjankangas	6 000	Riisitunturi	6 000
Kolovesi	3 500	Rokua	20 000
Kurjenrahka	15 000	Saaristomeri	50 000
Lauhanvuori	26 000	Salamajärvi	10 000
Lemmenjoki	10 000	Seitseminen	37 000
Liesjärvi	25 000	Tammisaaren saaristo	30 000
Linnansaari	25 000	Tiilikkajärvi	5 000
Nuoksio	80 000	Torransuo	8 000
Oulanka	150 000	Urho Kekkonen	150 000
Patvinsuo	13 000	Valkmusa	6 000
Perämeri	10 000		
Yhteensä			797 000

Taulukko 5 . Valtion retkeilyalueiden arvioidut kävijämäärät vuonna 1999.

Valtion retkeilyalue	Kävijöitä
Evo	60 000
Hossa	35 000
Iso-Syöte	80 000
Kylmäluoma	40 000
Oulujärvi	25 000
Ruunaa	120 000
Teijo	38 000
Yhteensä	398 000

Taulukko 6. Metsähallituksen luontokeskusten kävijämäärät ja aukiolovuorokaudet vuonna 1999.

Luontokeskus	Kävijöitä	Aukiolovrk
Hossan luontokeskus	27 000	273
Järviluonnonkeskus	19 000	240
Kainuun luontokeskus	9 000	145
Kellokas - Ylläksen luontokeskus	36 000	237
Koilliskairan luontokeskus	23 000	287
Oulangan luontokeskus	45 000	259
Ruunaan luontokeskus	15 000	153
Savukosken luontokeskus	6 000	322
Seitsemisen luontokeskus	28 000	254
Siida - Ylä-Lapin luontokeskus	90 000	317
Sinisimpukan luontokeskus	17 000	224
Tammisaaren luontokeskus	20 000	215
Teijon luontokeskus	8 000	265
Yhteensä	343 000	2 926

Taulukko 7. Metsähallituksen luontotupien kävijämäärät vuonna 1999.

Luontotupa	Suojelualue	Kävijöitä
Berghamn	Saaristomeren kansallispuisto	4 000
Enonkoski	Koloveden kansallispuisto	4 100
Haapasaari	Itäisen Suomenlahden kansallispuisto	2 000
Haukkalampi	Nuuksion kansallispuisto	8 000
Hautajärvi	Oulangan kansallispuisto	7 900
Iurima (Jurmo)	Saaristomeren kansallispuisto	3 000
Karhiniemi	Puurijärven-Isonsuon kansallispuisto	10 000
Kelvennetupa	Päijänteen kansallispuisto	5 529
Kilpisjärvi, Siilastupa		8 470
Koirasalmen luontotupa	Salamajärven kansallispuisto	1 500
Lemmenjoen luontotupa	Lemmenjoen kansallispuisto	4 057
Muurahainen	Lauhanvuoren kansallispuisto	4 000
Oravi	Linnansaaren kansallispuisto	4 500
Petkeljärvi	Petkeljärven kansallispuisto	4 000
Rödjan	Tammisaaren saariston kansallispuisto	7 000
Siikalahden luontotupa	Siikalahden lintuvesien suojeluohjelman kohde	8 000
Suomun opastustupa	Patvinsuon kansallispuisto	4 000
Utsjoen opastustupa	Kevon luonnonpuisto	3 900
Yhteensä		93 956

Taulukko 8. Vuonna 1999 valmistuneet luontopolut. (ssa = soidensuojelualue, lsa = luonnonsuojelualue ja rso = rantojen suojeluohjelman kohde).

Alue	Kunta	Polku ja pituus	Aihe
<i>Kansallispuistot</i>			
Seitseminen	Kuru, Ikaalinen	Näädänpolku 0,5 km	Eläimet
Saaristomeri	Dragsfjärd, Nauvo, Korppoo, Hiittinen	Holma 2,2 km	Perinne- maisema
		Holma 2 km	Kasvit
Torransuo, Liesjärvi (Hämeen luontokeskus)	Tammela	Muurahaisen polku 0,4 km	Pieneliöt
<i>Muut luonnonsuojelualueet</i>			
Martimoaapa-Lumi-aapa-Penikat ssa	Simo	Hangassalmi 2,5 km	Suoukon polku
Hirvisuon ssa	Pudasjärvi, Yli-kiiminki	1 km	Selkärangattomat eläimet
Kolvananuuro lsa	Kontiolahti	2 km	Geologia
<i>Muut alueet</i>			
Pihlajavesi rso	Savonlinna, Punkaharju, Sulkava	Iso Kankainen 2 km	
Napapiirin luontokolmio	Rovaniemen mlk	Könkäänvaara noin 4 km	Ikimetsä
		Könkäänsaari, 1 km	Linnut
		liikuntarajoitteiset	

Taulukko 9. Tärkeimmät uhanalaisten eliölajien suojelemiseksi tehdyt toimenpiteet vuonna 1999. (Taulukko sisältää muut uhanalaiset lajit kuin Metsähallituksen ja Metsähallituksen luonnonsuojelun kohdelajit.) Kp= kansallispuisto, lsa = luonnonsuojelualue, lha = lehtojensuojelualue, lho = lehtojensuojeluohjelman kohde, sso = soidensuojeluohjelman kohde, lvo = lintuvesiensuojeluohjelman kohde, rso = rantojensuojeluohjelman kohde.

Eliölaji	Esiintymispaikka	Mitä tehty / saavutettu
Idänkurho	Pihlajavesi, rso Linnansaari, kp	Seurantaa jatkettu Esiintymäaluetta niitetty, seurattu
Taarna	Saarikkolammet, sso	Seurantaa jatkettu
Hirvenkello	Telkkämäki, lsa	Seurantaa jatkettu
Sääskenvalkku	Huosiaisniemi, lha	Seurantaa jatkettu
Hentonäkinruoho	Siikalahti, lvo	Seurattu
Jouhivita	Siikalahti, lvo	Seurattu
Keltahierakka	Siikalahti, lvo	Seurattu
Suoneidon- vaippa	Polvela, lho, sso Saarikkolammet, sso Tervola	Seurantaa jatkettu Arvioitu hoito- ja seurantarve Ennallistamisen vaikutusten seuranta
Ketokatkero	Isojärvi, kp	Täsmähoidettu ja seurattu
Horkkakatkero	Huosiaisniemi, lha	Täsmähoidettu ja seurattu
Kesähorkkakat - kero	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla ja niittämällä sekä seurattu
Hirvenkello	Nuoksio, kp	Yksilömääräseurantaa jatkettu
Neidonkenkä	Useita talousmetsiä	13 peräpohjolaalaisen esiintymän kartoitus
Ruijanesikko	Perämeri, kp	Seurattu lammaslaidunnuksen vai- kutusta 2 esiintymään
Lehtonoidanlukko	Lemulanrinne, lho	Yksilöseuranta
Aho- ja pohjan- neidonlukko	Perämeri, kp	Tutkittu niiton vaikutusta
Ahonoidanlukko	Huosiaisniemi, lha	Seurantaa jatkettu
Pikkunoidanlukko	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla
Suikeanoidan- lukko	Saaristomeri, kp Urho Kekkonen, kp	Hoidettu laiduntamalla Esiintymäpaikkojen niittäminen
Meritatar	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla
Merilettotähtimö	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla
Pikkupunka	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla ja seurattu
Sakarahanhikki	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla
Meriotakilokki	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla
Lehtotakiainen	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla ja seurattu
Vallikynsimö	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla
Metsäomenapuu	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla
Lännenhanhikki	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla ja niittämällä
Rantakaura	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla
Lähdesara	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla
Okaruusu	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla
Otalehtivita	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla
Merihaarikko	Saaristomeri, kp	Hoidettu laiduntamalla

Vanhan metsän lajisto	Kainuun luonnonsuojelualueet ja uudet Metsähallituksen päätösellä perustettavat alueet	Täydennetty suoje-alueverkostoa
Selkälokki ja räyskä	Itäinen Suomenlahti, kp	Seurantoja jatkettu
Isoapollo Harmaahylje	Itäinen Suomenlahti, kp Useilla alueilla Suomenlahdella	Selvitetty siirtomahdollisuuksia Laskettu yksilöt lepäilyluodoilta

Taulukko 10. Ennallistamishankkeet vuonna 1999.

Alueen nimi	Sijaintikunta	Suo	Metsä	Vesistö	Muu
<i>Kansallispuistot</i>					
Saaristomeri					
Salamajärvi	Kivijärvi		9,0		
Liesjärvi	Tammela	6,5	0,5		350 m, tie
Torransuo	Tammela	1,0			
Nuukio	Vihti	14,0			
Nuukio	Espoo			puro 1 km	
Kauhaneva- Pohjankangas	Kauhajoki, Karvia	20,0			
Seitseminen	Kuru	60,0	12,0	puro 0,1 km	
<i>Soidensuojelualueet</i>					
Siikaneva	Ruovesi		16,0		
Törmäsenrimpi	Pyhäntä	20,0			
Kilsiaapa- Ristivuoma	Rovaniemen mlk	69,0			
<i>Muut luonnonsuojelualueet</i>					
Elimyssalo	Kuhmo		8,0		
Komio	Loppi	0,8			
<i>Luonnonsuojelualuevaraukset</i>					
Orhijoki	Marttila	2,0			
Leppisuo	Loimaa	0,2			
Kurunvuori	Korpilahti		2,0		
Veneneva	Lumijoki	400,0			
Kermajärvi	Heinävesi		12,0		
Muut alueet					
Pinkjärven suojelumetsä	Eurajoki	10,0	50,0		
Yhteensä		603,5 ha	109,5 ha	1,1 km	0,35 km

Taulukko 11. Perinnemaisemien hoitokohteet vuonna 1999. 1=kaski, 2=kaulaus, 3=lehdestys, 4=niitto ja 5=laidunnus

Alueen nimi	Sijaintikunta	1	2	3	4	5	Muu	Tavoite
<i>Luonnonpuistot</i>								
Kevo	Utsjoki					0,5		Niittylajiston ylläpito
<i>Kansallispuistot</i>								
Saaristomeri	Korppoo, Nauvo, Houtskari, Dragsfjärd			0,2	26,0	331,0	20,0	Raivaus (3,0), kulutus (2,0), lehdesniittyjen kevätsiivous (15,0)
Tammisaaren saaristo	Tammisaari				1,7	1,5		Niittylajiston ylläpito
Itäinen Suomenlahti	Pyhtää				0,1		1,0	Niittylajiston ylläpito
Liesjärvi	Tammela					2,0		Niittylajiston ylläpito
Puurijärvi-Isosuo	Huittinen, Kokemäki				1,0	40,0		Niittylajiston ylläpito
Hiidenportti	Sotkamo				1,0			Niittylajiston ylläpito
Isojärvi	Kuhmoinen				2,5	2,0		Niittylajiston ylläpito
Pyhä-Häkki	Saarjärvi				2,0			Niittylajiston ylläpito
Perämeri	Kemi				0,4	30,0		Maiseman ja lajiston ylläpito
Helvetinjärvi	Ruovesi				1,0			Niittylajiston ylläpito
Seitseminen	Ikaalinen					2,0		Niittylajiston ylläpito
Lemmenjoki	Inari					0,4		Niittylajiston ylläpito
Oulanka	Kuusamo				5,6	2,5	1,0	Maiseman ja lajiston ylläpito
Linnansaari	Rantasalmi	0,2			2,5	65,0		
Kolovesi	Enonkoski				0,2			
Patvinsuo	Liekka				1,0			
Tiilikkejärvi	Rautavaara				0,5			
Urho Kekkonen	Inari				0,5			Niittylajiston ylläpito, uhanalaisen lajiston hoito
<i>Muut luonnonsuojelualueet</i>								
Elimyssalo	Kuhmo				3,5			Niittylajiston ylläpito
Laajalahti	Espoo					30,0		Niittylajiston ylläpito
Espoonlahti	Espoo					10,0		Niittylajiston ylläpito
Telkkämäki	Kaavi	0,3				2,0		
Huosiaisiemi	Juankoski				0,6	0,6		
<i>Luonnonsuojelualuevaraukset</i>								
Siikalahti	Parikkala					3,1		
Lemulanrinne	Kisko		1,0					Lehtolajiston ylläpito
Rekijokilaakso	Somero					10,0		Niittylajiston ylläpito
Tiilitehtaanmäki	Kristiinankaupunki				10,0	10,0		Niittylajiston ylläpito
Jalajanvaara	Tohmajärvi				1,0			
Rahja	Kalajoki					5,0		Maiseman ja kasvilajiston ylläpito
Pöllännokka	Hailuoto				5,0			Lapinsirrin ja niittykasvilisuuden suojele

Kristianslund	Tammisaari	0,2						Tammimetsän hoito
<i>Valtion retkeilyalueet</i>								
Hossa	Suomussalmi			0,2				Niittyajiston ylläpito
<i>Muut alueet</i>								
Lepola	Sodankylä			1,4				Niittyajiston ylläpito, uhanalaisen lajiston hoito
Pälvi	Sodankylä			0,2				Niittyajiston ylläpito, uhanalaisen lajiston hoito
Yhteensä		0,5	1,2	0,2	67,9	547,6	22,0	

*Taulukko 12. Tärkeimmät luonnonhoitokohteet (ha) vuonna 1999. (Perinnemaisemat ks. taulukko 11.) 1 = Lehtolajiston hoito, 2 = Lintuveden hoito, 3 = Uhanalaisen lajin elinympäristön hoito, 4 = Maise-
manhoito, 5= Muu syy.*

Alueen nimi	Sijaintikunta	1	2	3	4	5	Tavoite
<i>Kansallispuistot</i>							
Linnansaari	Rantasalmi			2,1			Kalliosinisiiven (0,1) ja valkoselkätikan (2,0) elinympäristön hoito
Tammisaaren saaristo	Tammisaari	1,1					Lehtolajiston ylläpito
<i>Muut luonnonsuojelualueet</i>							
Marjovuori	Iitti			1,0			Valkoselkätikkametsän hoito
Vehoniemen- harju	Kangasala				30,0		Maiseman, lehto- ja harju- lajiston ylläpito
Suoramajärvi	Kangasala	5,0					Lehtolajiston ylläpito
<i>Luonnonsuojelualuevaraukset</i>							
Siikalahti	Parikkala		7,0				
Puruvesi	Punkaharju			0,2			Harjusinisiiven elinympäristön hoito
Uuhiniemi	Hartola			18,0			Valkoselkätikkametsän hoito
Kuruvuori	Korpilahti, Luhanka			15,0			Valkoselkätikkametsän hoito
Mikkelinsaaret	Maksamaa					0,3	Muinaismuistoalueen hoito
Kokemäenjoen suisto	Pori			20,0			Umpeenkasvun estäminen
<i>Erämaat</i>							
Hammas- Tunturi	Inari, Sodan- kylä, Kittilä					30,0	Luonnonhoidollinen kulutus
Yhteensä		6,1	7,0	46,3	30,0	30,3	

Taulukko 13. Tärkeimmät kasvillisuus- ja kasvilajistokartoitukset vuonna 1999 (lho = lehtojen-suojeluohjelman kohde, sso = soidensuojeluohjelman kohde, vmo= vanhojen metsien suojeluohjelman kohde, vra = valtionretkeilyalue sm = suojelumetsä).

Alueen nimi	Sijaintikunta	Selvitys	Tyyppi
<i>Kansallispuistot</i>			
Liesjärvi	Tammela	Kääpälajisto	Selvitys
Nuukso	Espoo	Niityt	Kartoitus
Rokua	Vaala	Kasvillisuuden kuluminen	Seuranta
Patvinsuo	Lieksa	Kääpäkartoitus	Kartoitus
Urho Kekkonen	Savukoski, Sodankylä	Kasvillisuus ja kasvisto	Selvitys
<i>Muut luonnonsuojelualueet</i>			
Heiskelä	Padasjoki	Kuusenpoistoalojen kasvillisuusruudut	Seuranta
Syysniemi-Haapasuo	Leivonmäki	Ennallistumisen arviointi	Seuranta
<i>Luonnonsuojelualuevaraukset ja muut alueet</i>			
Luosto (vmo)	Sodankylä, Pelkosenniemi	Putkilokasvilajisto	Selvitys
Ylläs (vmo)	Kittilä, Muonio, Kolari	Biotooppikartoitus Putkilokasvilajisto Jäkälälajisto Kääpälajisto	Kartoitus Kartoitus Kartoitus Kartoitus
Haapakeidas (sso)	Honkajoki, Isojoki, Siikainen	Kasvillisuuskartoitus	Selvitys
Oittila (lho)	Korpilahti	Kuusenpoistoalat Kasvillisuusruudut	Seuranta
Pinkjärvi (sm)	Eurajoki	Kääpälajisto	Selvitys
Tololanmäki	Paltamo	Kasvillisuuden kuviokartoitus ja hoitotarve	Selvitys
Evo (vra)	Lammi	Kääpäinventointi	Selvitys
Ruunaa (vra)	Lieksa	Kääpäkartoitus	Selvitys
Malahvia	Suomussalmi	Kasvillisuusselvitys	Selvitys
Koitelin koski	Kiiminki	Kasvillisuuden kuluminen	Seuranta

Taulukko 14. Tärkeimmät eläimistöselvitykset vuonna 1999.

Alueen nimi	Sijaintikunta	Selvitys	Tyyppi
<i>Kansallispuistot</i>			
Urho Kekkonen	Savukoski	Myyrien runsaus ja lajisto	Seuranta ja kartoitus
Tiilikjärvi	Rautavaara	Linnustokartoitus	Seuranta
Petkeljärvi	Ilomantsi	Yöperhoset	Seuranta
Linnansaari	Rantasalmi	Linnusto	Seuranta
Lemmenjoki	Inari	Lemmenjoen latvojen ja Naukusjängän linnusto	Selvitys
Seitseminen	Ikaalinen, Kuru	Hyönteispyynti	Seuranta
Päijänne	Padasjoki, Asikkala	Perhoset	Inventointi
Itäinen Suomenlahti	Vehkalahti, Kotka, Virolahti, Pyhtää	Kovakuoriset Perhoset Linnut	Selvitys Selvitys Seuranta
Puurijärvi-Isosuo	Huittinen, Kokemäki	Kosteikkolinnusto Lintujen pesinnät laidun- alueilla	Seuranta Selvitys
Nuukio	Espoo	Lähteiden selkärangattomat Perhoset Pölyttäjähönteiset	Selvitys Seuranta Seuranta
Salamajärvi	Kivijärvi	Kulohönteiset	Seuranta
Oulanka	Kuusamo	Perhosinventointi	Selvitys
<i>Soidensuojelualueet</i>			
Siikaneva	Ruovesi	Kulohönteiset	Seuranta
<i>Muut luonnonsuojelualueet</i>			
Komio	Loppi	Harjuperhoslajisto	Selvitys
Uddskatan	Hanko	Perhoset	Seuranta
Tingankoskenmäki	Miehikkälä	Kovakuoriaiset	Selvitys
Etelä-Kainuun luonnonsuojelualueet		Riistakolmiolaskentojen tulokset suojelualueiden metsäkanalintujen seurannassa	Selvitys
Etelä-Kainuun luonnonsuojelualueet		Riistakolmiolaskennat	Seurannat
<i>Luonnonsuojelualuevaraukset ja muut alueet</i>			
Reposuo	Lieksa	Linnustokartoitus	Selvitys
Kirjovaara	Eno	Yöperhoset	Seuranta
Luutasuon ympäristöarvometsä	Loppi	Linjalaskenta	Selvitys
Häntälän notko	Somero	Pikkuapollin inventointi	Selvitys
Kaaliaiskorpi		Kovakuoriaiset	Selvitys
Torvensuo-Viidansuo	Ylikiiminki	Linnuston linjalaskenta	Selvitys
Huhtaneva-Lumineva	Siikajoki	Linnuston linjalaskenta	Selvitys
Tarvantovaara	Enontekiö	Kalasto ja kalastus	Selvitys
Käsivarsi	Enontekiö	Suurpetojen laskenta	Seuranta
Inarinjoki	Inari	Raakut	Selvitys
Merenkurkku	Maalahti	Saaristolinnusto	Selvitys
Matovaara	Etelä-Kuhmo	hönteiset	Selvitys
Malahvia	Suomussalmi	Hyönteiset ja linnusto	Selvitys
Evo	Lammi	Kulohönteiset	Seuranta
Ruunaa	Lieksa	Koskien pohjaeliöstö	Selvitys
Louevaara	Rovaniemen mlk	Maanilviäislajisto	Selvitys

Taulukko 15. Tärkeimmät muut selvitykset vuonna 1999. (Em = erämaa-alue, vmo= vanhojen metsien suojeluohjelman kohde, vra = valtionretkeilyalue).

Alueen nimi	Sijaintikunta	Selvitys	Tyyppi
<i>Kansallispuistot</i>			
Patvinsuo	Lieksa	Metsänreunan ja metsien pirstoutumisen vaikutukset ekologisiin vuorovaikutussuhteisiin	tutkimus
Urho Kekkonen	Sodankylä, Savukoski, Inari	Kulumisen kartoitus ja seuranta	kartoitus ja seuranta
Linnansaari	Rantasalmi, Savonlinna, Kangaslampi	Kävijät	selvitys
<i>Luonnonsuojelualuevaraukset ja muut alueet</i>			
Pönttövaara vmo	Lieksa	Metsien käytön historia ja metsien luonnontilaisuus	selvitys
Pahkavaara vmo	Lieksa	Metsien käytön historia ja metsien luonnontilaisuus	selvitys
Pohjois-Karjalan vanhojen metsien suojeluohjelman kohteet		Verkon toimivuus haavalla esiintyvien lajien turvaamiseksi	tutkimus
Hammastunturin em		Kielismaan luonto- ja maisema-arvot	kartoitus
Mikkelinsaaret		Muinaismuistot	selvitys
Käsivarren em	Enontekiö	Rajavartiolaitoksen toiminta	selvitys
Käsivarren em	Enontekiö	Kävijät	selvitys
Käsivarren ja Pöyrisjärven em	Enontekiö	Hoito- ja käyttösuunnitelma-luonnosten vaikutukset saamelaiskulttuuriin	selvitys
Merenkurkku	Maalahti, Mustasaari	Kalakämpät	selvitys
Merenkurkku		Matkailu- ja virkistyskäyttö	selvitys
Syöte vra ym	Pudasjärvi	Kävijät	selvitys

YHTEYSTIEDOT

Luonnonsuojelun keskusyksikkö

Metsähallitus, Vantaa (Tikkurila)
 PL 94, (Vernissakatu 4)
 01301 VANTAA
 Puhelin 0205 64 100
 Telefax 0205 64 4350

Ylä-Lapin luontopalvelut

Metsähallitus, Ivalo
 PL 36, (Ivalontie 10)
 99801 IVALO
 Puhelin 0205 64 7700
 Telefax 0205 64 7736

Perä-Pohjolan luontopalvelut

Metsähallitus, Rovaniemi
 PL 8016, (Koskikatu 44-46)
 96101 ROVANIEMI
 Puhelin 0205 64 7600
 Telefax 0205 64 7670

Pohjanmaan-Kainuun luontopalvelut

Metsähallitus, Kuusamo
 Torangintaival 2
 93600 KUUSAMO
 Puhelin 0205 64 6800
 Telefax 0205 64 6801

Länsi-Suomen luontopalvelut

Metsähallitus, Parkano
 PL 38, (Satakunnankatu 25)
 39701 PARKANO
 Puhelin 0205 64 5000
 Telefax 0205 64 5250

Itä-Suomen luontopalvelut

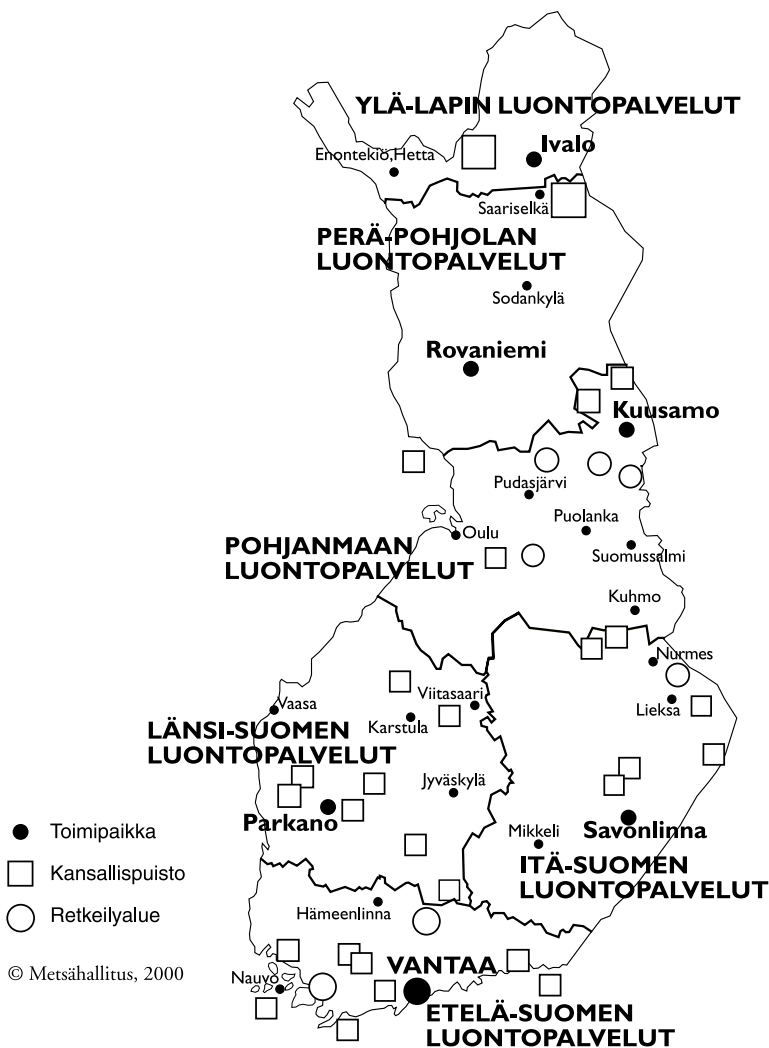
Metsähallitus, Savonlinna
 Akselinkatu 8
 57130 SAVONLINNA
 Puhelin 0205 64 5500
 Telefax 0205 64 5901

Etelä-Suomen luontopalvelut

Metsähallitus, Vantaa (Tikkurila)
 PL 94, (Vernissakatu 4)
 01301 VANTAA
 Puhelin 0205 64 100
 Telefax 0205 64 4350

Luonnonsuojelun kehittämissyksikkö

Metsähallitus, Vantaa (Tikkurila)
 PL 94, (Vernissakatu 4)
 01301 VANTAA
 Puhelin 0205 64 100
 Telefax 0205 64 4350

METSÄHALLITUKSEN PALVELUPISTEET

**Metsähallitus,
Tikkurilan palvelupiste**
PL 94, (Vernissakatu 4)
00301 VANTAA
Puhelin 0205 64 123
Telefax 0205 64 4234
Sähköposti natureinfo@metsa.fi

Palvelupiste Tikankontti
Eteläesplanadi 20
00130 HELSINKI
Puhelin 0205 64 125
Telefax 0205 64 4655
Sähköposti tikankontti@metsa.fi

Siida / Ylä-Lapin luontokeskus
Inarintie
99870 INARI
Puhelin 0205 64 7740
Telefax 0205 64 7750
Sähköposti siida@metsa.fi

Metsähallitus, Ivalon palvelupiste
PL 36, (Ivalontie 10)
99801 IVALO
Puhelin 0205 64 7701
Telefax 0205 64 7736

**Metsähallitus,
Enontekiön palvelupiste**
99400 ENONTEKIÖ
Puhelin 0205 64 7950
Telefax 0205 64 7951

Koilliskairan luontokeskus
99695 TANKAVAARA
Puhelin 0205 64 7251
Telefax 0205 64 7250
Sähköposti ukpuisto@metsa.fi

Savukosken luontokeskus
Samperintie 32
98800 SAVUKOSKI
Puhelin 0205 64 7500
Telefax 0205 64 7521
Sähköposti ukpuisto@metsa.fi

Luontokeskus Kellokas
95970 ÄKÄSLOMPOLO
Puhelin 0205 64 7039
Telefax 0205 64 7040
Sähköposti kellokas@metsa.fi

Palvelupiste Etiäinen
96930 NAPAPIIRI
Puhelin 0205 64 7820
Telefax 0205 64 7821
Sähköposti etiainen@metsa.fi

Palvelupiste Kiehininen
Honkapolku 3
99830 SAARISELKÄ
Puhelin 0205 64 7200
Telefax 0205 64 7210
Sähköposti ukpuisto@metsa.fi

Oulangan luontokeskus
Liikasenvaarantie 132
93999 KUUSAMO
Puhelin 0205 64 6850
Telefax 0205 64 6851
Sähköposti oulanka@metsa.fi

Kainuun luontokeskus
Lenttiirantie 342 A
88900 KUHMO
Puhelin 0205 64 6380
Telefax 0205 64 6391
Sähköposti kainuu@metsa.fi

Palvelupiste Karhuntassu
Torangintaival 2
93600 KUUSAMO
Puhelin 0205 64 6804
Telefax 0205 64 6801
Sähköposti karhuntassu@metsa.fi

Kylmäluoman opastuskeskus
Pajuluomantie 20
93540 TYROVAARA
Puhelin (08) 846 151
Telefax (08) 846 142

Hossan luontokeskus

Jatkonsalmentie 6
89600 SUOMUSSALMI
Puhelin 0205 64 6041
Telefax 0205 64 6040
Sähköposti hossa@metsa.fi

Sinisimpukan luontokeskus

Meripuistontie
25930 KASNÄS
Puhelin 0205 64 4620
Telefax 0205 64 4621
Sähköposti sinisimpukka@metsa.fi

Seitsemisen luontokeskus

Seitsemisentie 110
34530 LÄNSI-AURE
Puhelin 0205 64 5270
Telefax 0205 64 5271
Sähköposti seitseminen@metsa.fi

Tammisaaren luontokeskus

Stallörsparken
10600 TAMMISAARI
Puhelin 0205 64 4613
Telefax 0205 64 4614
Sähköposti tammisaari@metsa.fi

Järviluonnonkeskus

PL 41, (Ohitustie 7)
58901 RANTASALMI
Puhelin 0205 64 5916
Telefax 0205 64 5915
Sähköposti linnansaari@metsa.fi

Teijon luontokeskus

25570 TEIJO
Puhelin 0205 64 4700
Telefax 0205 64 4709
Sähköposti teijo@metsa.fi

Ruunaan luontokeskus

Ruunaantie 129
81750 PANKAKOSKI
Puhelin 0205 64 5757
Telefax 0205 64 5759
Sähköposti ruunaa@metsa.fi

Hämeen luontokeskus

Hämeen Härkätie 818
31380 LETKU
Puhelin 0205 64 4630
Telefax 0205 64 4639
Sähköposti hame@metsa.fi

Luonnonsuojelusta ja retkeilystä löydät lisätietoja internetistä osoitteesta
<http://www.metsa.fi>.

Metsähallituksen asiakaspalvelupiste

– kaikki Metsähallituksen tuotteet ja palvelut saatavilla

Vuonna 2000 ilmestyneet Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 111 Nieminen, Marko & Kaitila, Jari-Pekka 2000: Saaristomeren kansallispuiston niittyjen ja hakojen perhoset. 221 s. (80,-)
- No 112 Vauras, Jukka 2000: Saaristomeren kansallispuiston suursienet. 91 s. (60,-)
- No 113 Clayhills, Tom, Rinne, Veikko & Koponen, Seppo 2000: Saaristomeren kansallispuiston niveljalkaiset: perinnebiotooppien ja hiekkasaarten kovakuoriaiset, luoteet, kaskaat ja hämähäkit. 87 s. (60,-)
- No 114 Sirén, Ari 2000: Jussarö – ett lots- och gruvsamhälle i Ekenäs skärgård. 64 s. (60,-)
- No 115 Erkkonen, Joel 2000: Evon ja Syötteen alueiden kävijät 1998. 54 s. (60,-)

ISSN 1235-8983

ISBN 952-446-183-8(nidottu)

ISBN 952-446-184-6 (URL: <http://metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/b55.pdf>)

Julkaisuja voi tilata osoitteella:

Metsähallitus
Asiakaspalvelut
PL 94, 01301 VANTAA
www.metsa.fi/luo/tuotteet

Puhelintiedustelut: 0205 64 123

1350 kpl
Oy Edita Ab
Helsinki 2000